

1947

1947. január 1.

Újvidéken megjelent a *Pionírújság* (1958-tól *Jópajtás*, 1962-től *Jó Pajtás*) című gyermeklap első száma. Főszerkesztője Cellik Magda volt, akit 1948-tól Girizd László, 1950-től Fodor Pál, 1952-től Argyelán István követett. Kéthetente jelent meg eleinte nyolc, 1950 szeptemberétől tizenhat oldalon, 1947 és 1954 között átlagban 15 000 példányban, és kezdetben olvasókönyvként is szolgált.

1. MSz, 1946. december 20.; MSz, 1947. január 11.; JMK, 7.; KMSZ, 54.; JUMIL, 109., 171.; Stoković 1975.

1947. január 2.

Kivégezték Pummer Sándor topolyai ügyvédet, akit „a megszállókkal való együttműködés” vádjával ítélték halálra, és akinek kegyelmi kérényét a JSZNK elnöksége elutasította.¹

A szabadkai Munkásotthon kultúrosztálya faliújság-szerkesztői tanfolyamot indított Lukács Gyula vezetésével.

1. MSz, 1947. január 3. 3.

1947. január 3.

A *Magyar Szó* beszámolt arról, hogy a napokban Nagyikindán megnyitották a nagyikindai Magyar Közművelődési Közösség kultúrotthonát.

Az újvidéki Magyar Kultúrkörben Löbl Árpád, a tartományi főbizottság közoktatásügyi osztályának felügyelője a nemzetiségi kérdésről tartott előadást.

1947. január 4.

A *Magyar Szó* beszámolt a szabadkai Népkör ifjúsági kultúrosztályának pár nappal azelőtt megtartott évi közgyűléséről, melyen a kultúrosztály tanácsának tagjává Kiss Lajost, Gellér Tibort, Szalai Istvánt, Szöllösi Lászlót és Lórenz Leonát választották meg.

1947. január 5.

A Vajdasági Népfront Végrehajtó Bizottságának ülésén elfogadott határozatok egyike leszögezte: „Vajdaságban letelepítettek körülbelül 50 000 családot – harcosokat a felszabadító háborúból. Néhány ezer még csak ezután érkezik. Szervezeteink feladata abból áll, hogy a telepesek részére kijelölt házak javítását önkéntes munkával elvégezzék, segítsenek új települések építésében, támogassák a telepeseket abban, hogy teljesen bekapcsolódjanak Vajdaság gazdasági és társadalmi életébe.”

A Vajdasági Magyar Kultúrszövetség Tanácsa Újvidéken, a *Magyar Szó* szerkesztőségében megtartotta 5. rendes ülését. Jelen volt Brindza Károly, Gál László, dr. Hock Rudolf, dr. Gyetvai Károly, Hedrih József, Keck Zsigmond, Kongó Tivadar, Laták István, Löbl Árpád, Kizur Eta, dr. Kovács Kálmán, dr. Kunszabó György, Márton Róza, Nagy József, Nagy Sándor, Pálfi Teréz, dr. Strelitzky Dénes, dr. Steinfeld Sándor, Szabó Ida, Sóti Ferenc.

Újelnökséget választottak, elnöke dr. Kovács Kálmán, főtítkára dr. Hock Rudolf (az addigi elnök), az elnökség tagjai Sóti Pál, dr. Strelitzky Dénes, Keck Zsigmond, dr. Steinfeld Sándor, Kizur Eta. A szervezőtitkár Kongó Tivadar.¹ A Kultúrszövetség a megalakítandó belgrádi Magyar Kultúrkört a szövetség kultúrgócává nyilvánította.²

A zombori Magyar Közművelődési Közösség keretében működő Népegyetem által szervezett előadáson Kucsera Ferenc járási munkaügyi előadó az államosításról beszélt.

Zentán a Népfront értekezletet tartott az értelmiségiekkel, amelynek célja, mint azt az aznapi *Magyar Szó* közleménye megfogalmazta, „hogy az értelmiségi munkások közeledjenek azokhoz a politikai, gazdasági és kulturális problémákhoz, amelyek előtt egész népünk áll. Ezen a

konferencián a zentai értelmiségnek mintegy manifesztálni kell munkakészségét a dolgozók társadalmában. Hitet kell tenniük, hogy minden erejükkel segíteni fogják a dolgozók széles tömegeit az újjáépítő munkában”.

1. MSz, 1947. január 3. 3.; MSz, 1947. január 7. 3. – 2. MOL XIX-J-1-j-16b-szn-1947.

1947. január 7.

A *Magyar Szó* a jugoszláv–magyar kereskedelmi és árucseré-forgalmi egyezmény aláírása (> 1946. december 30.) kapcsán idézett a *Szabad Népnek* a témával foglalkozó vezércikkéből, amely szerint „A Szovjet Szövetségen kívül Jugoszláviának több oka lett volna, mint bármely más államnak, hogy haragot tartson Magyarországgal szemben. Elegendő a bácskai vérontásokra emlékeztetni. Jugoszlávia azonban nem áll bosszút a demokratikus Magyarországon Horthyék és Bárdossyék gonosztetteiért. A magyarok Jugoszláviában élvezik mindazokat a jogokat, amelyeket Jugoszlávia minden népe élvez, akár horvát, szerb, szlovén vagy más nyelven beszél. [...] A párizsi békekonferencián is Jugoszlávia nyújtott kezét Magyarországnak. Lerombolva a gátakat a tegnapi győztes és legyőzött között, Jugoszlávia elsőnek kötött egyezményt Magyarországgal az önkéntes lakosságcserére, teljes egyenjogúsági alapon”.

A *Magyar Szó* beszámolt arról, hogy a magyar többségű Felső-Muzslyát közigazgatásilag a szerb többségű Nagybecskerekhez csatolták.

A *Magyar Szó* ledorongoló cikkben fenyegette meg az állítólag Vörösmarton szervezkedő nazarénusokat, akik Pilisi nevű elnökükkel az élen azt hirdetik, hogy „egyetlen hívő se lépjen a Népfrontba”.

1947. január 11.

Szabadkán a Vajdasági Magyar Népszínház bemutatta Herman Heyermans *Remény* című drámáját.¹

A *Magyar Szó* ismertette Bán Antal magyarországi iparügyi miniszternek a *Dolgozók Világlapja* számára a magyar–jugoszláv kereskedelmi szerződés kapcsán adott nyilatkozatát, amelyben a miniszter kijelenti: „a magyarok helyzete Vajdaságban nagyon kedvező, és a magyarok ott ugyanolyan helyzetben vannak, mint a többi nemzetiségek ezen a területen. A közintézményekben nagyon sok magyar van, még vezető helyeken is. A Vajdasági Főbizottság iparügyi megbízottja például magyar, Dobos Istvánnak hívják.”

A *Magyar Szó* Petrovoszelói olvasó aláírással, „*Politikamentes*” *szentbeszéd* címmel bírálta Hegyi Pál péterrévei plébánost, amiért az a cikk szerint karácsonyi szentbeszédében azt mondta: „hiába a sok szervezet, hiába a vad csorda, nem győzhetnek Krisztus és az anyaszentegyház ellen, mert azt senki nem tudja megdönteni és megsemmisíteni.”

1. MSz, 1947. január 9. 5.; MSz, 1947. január 11. 5.; MSz, 1947. január 16. 7.

1947. január 12.

Újvidéken választói népgyűlést tartottak, amelynek elnökévé Pera Bakovićot, alelnökévé Vas Sándort választották. A *Magyar Szó* beszámolója szerint „Budai Lajos magyar nyelven szólalt fel, és a népellenes tevékenységről, a szabotálokról és azokról emlékezett meg, akik a reakció sugalmazására hallgatva nem végzik munkájukat a közösség érdekeinek megfelelően”.

A zentai Népművelődési Egyesület évi közgyűlése bírálta az egyesület addigi munkáját, mert „olyan egyének kis csoportja járt az egyesületbe, akik igen messze állnak a néptől és azoktól a problémáktól, amelyek egész dolgozó népünk előtt állnak”. Elnökévé az addigi Rác Vince helyett Gyetvai Mihályt választotta meg.¹

Doroszlón megalakult a zombori Magyar Köz-
művelődési Közösség népegyetemi alosztálya.

Az ülésen Börszt Henrik előadást tartott a bolmányi csatáról. Jelen volt Székely József nemzetgyűlési képviselő is.

1. MSz, 1947. január 10. 5.; MSz, 1947. január 17. 5.

1947. január 14.

Londonban megkezdődött a külügyminiszter-helyettesek konferenciája, amelynek a JSZNK-kormánya emlékiratot nyújtott be, bejelentve igényét Ausztriával szemben Karintia és Stájerország szlovénok és horvátok által lakott területeire.¹

1. MSz, 1947. január 21. 4.; HRP3, 360.

1947. január 15.

Szerbia Népképviselőházában a köztársaság új alkotmányáról folytatott vita keretében Sóti Pál „a magyar kisebbség nevében” kifejtette: „Az első világháború előtt Vajdaság az Osztrák–Magyar Monarchiához tartozott és nagyjából a Magyar Királyság területe volt. A szláv nemzetiségek semmiféle szabadságot nem élveztek. Akadnak mégis olyanok, különösen a reakció, főként a magyar reakció soraiban, akik megkísérelték és megkísérlik ma is, hogy azt a kort úgy tüntessék fel, amelyben a magyarok szabadságban éltek. Milyen volt azonban a magyarok helyzete akkor? A magyar nép óriási tömegei szolgák voltak a grófok, bárók és hozzájuk hasonlók birtokain. Állíthatjuk-e tehát, hogy a magyar paraszt, akit a gróf tetszése szerint kiszorított, szabadságban élt? Világos, hogy nem élt szabadságban. [...] Az új Jugoszláviában a magyarság, a nép széles rétegei olyan szabadsághoz jutottak, amilyen szabadok sohasem voltak, mert megszabadultak elnyomóiktól és a többi népekkel együtt szabadon fejlődhetnek gazdasági, politikai, társadalmi és kulturális téren egyaránt.” > 1947. január 17.

A nagybecskerekenti Antifasiszta Nőfront magyar tagozatának szervezésében szerb nyelvtanfolyam indult kezdők számára.¹

1. MSz, 1947. január 14. 2.

1947. január 16.

A *Magyar Szó* a Tanjug tudósítása alapján beszámolt a Magyar–Jugoszláv Társaság Budapesten megtartott évi közgyűléséről, amelyen a cikk szerint „részt vett Tildy Zoltán köztársasági elnök, Károlyi Mihály volt köztársasági elnök, Gyöngyösi János külügyminiszter, Rajk László belügyminiszter, Bartha Albert honvédelmi miniszter, Molnár Erik szociálpolitikai miniszter, Szántó Zoltán kinevezett belgrádi magyar követ, Cicmil Obrad, a szövetséges ellenőrzőbizottság jugoszláv delegációjának főnöke. [...] Moór Gyula egyetemi tanár, a társaság elnöke, megnyitóbeszédében hangsúlyozta, hogy a jugoszlávok azok, akik Magyarországgal szemben a legtöbb megértést tanúsították. Ezért a szomszédokkal való együttműködést a Jugoszlávia iránti barátság kimélyítésével kell kezdeni. [...] Ezután megválasztották az új tisztkart. Dízelnöknek Károlyi Mihály volt köztársasági elnököt, elnöknek Tildy Zoltánnét, a köztársasági elnök feleségét választották meg. Alelnökök lettek: Nagy Ferenc miniszterelnök, Rajk László belügyminiszter, Bán Antal iparügyi miniszter, Veres Péter, a Nemzeti Parasztpárt elnöke és dr. Tóth Aladár, az Operaház igazgatója”.

A Vajdasági Magyar Kultúrszövetség titkársága értesítette a belgrádi Magyar Kultúrkör szervezőbizottságát, hogy a Szövetség Tanácsának 5. ülésén a Szövetség kultúrgócává (helyi szervezési központjává) nyilvánította.¹

1. MOL XIX-J-1-j-16b-szn-1947.

1947. január 17.

Szerbia Alkotmányozó Nemzetgyűlése elfogadta a köztársaság alkotmányát.¹ Ennek 14. szakasza kimondta: „A Szerb Népköztársaság nemzeti kisebbségei kulturális fejlődésük és szabad nyelvhasználatuk jogát és védelmét élvezik.” A 90. szakasz a következőképpen határozza meg Vajdaság jogkörét: „Vajdaság Autonóm Tartomány államhatalmi szervei útján ellátja azokat a

jogköröket, amelyeket ezen alkotmány ráruház. Hatáskörét megvalósítva Vajdaság Autonóm Tartomány irányítja a tartomány gazdasági és kulturális kiépítését; irányítja a tartományi jelentőségű gazdasági vállalatokat és meghozza a tartomány gazdasági tervét és költségvetését; ügyel a tartomány minden nemzetisége egyenjogúságának teljes megvalósulására; biztosítja a törvények tiszteletét és a polgárok jogainak védelmét; megvalósítja a bíróságok általános igazgatását; igazgatja az általános és középiskolákat a Szerb Népköztársaság általános tanügyi tervének keretében; igazgatja a szociális gondviselés ügyeit és a népegészség-védelmi szolgálatot; irányítja a tartományi jelentőségű közművelődési intézményeket; igazgatja mindazokat az ügyeket, amelyeket a JSZNK vagy a SZNK törvényei és általános előírásai Vajdaság Autonóm Tartomány hatáskörébe utalnak.”

A 91. szakasz Vajdaság Autonóm Tartomány Népszkupstinájának illetékességét szabályozza.

A Minisztertanács 159. ülésén határozatot hozott a jugoszláv követség épületének helyreállításáról és arról, hogy 3 500 dollárnak megfelelő 41 600 Ft póthitelt engedélyez a belgrádi magyar követ-ség részére egy személygépkocsi beszerzésére.²

Az újvidéki Magyar Kultúrkör 1. évi taggyűlésén „az új vezetőség beszámolt első háromhavi munkájáról és a Vajdasági Magyar Kultúrszövetség első évi közgyűlésének határozatairól”.³

1. MSz, 1947. január 18. 1.; *Enciklopedija Jugoslavije VII.* Zagreb, 1968, Leksikografski zavod FNRJ, 686.; AA, 142.; AV, 358–359.; HRP3, 362. – 2. MJNJ44-47. – 3. MSz, 1947. január 14. 5.

1947. január 18.

Újvidéken népgyűlést tartottak Jugoszlávia alkotmányának előző napi meghozatala alkalmából, amelyen a *Magyar Szó* másnapi tudósítása szerint „Kiss Béla munkás gyárigazgató, képviselő

beszédében a többi között a következőket mondta: évszázadokon keresztül ilyen rendszerről és államberendezésről álmodoztak a szabadságszerető népek és a magyar nép legjobb fiai”. Hasonló gyűlések voltak Nagybecskerekben, Rumán, Zomborban és más vajdasági helységeken is.¹

1. MSz, 1947. január 19. 1.; HRP3, 364.

1947. január 19.

A *Magyar Szó* közölte a Montevideóban megalakult Vajdasági Magyar Csoport levelét a Vajdasági Magyar Kultúrszövetséghez. > 1947. március 8.

1947. január 26.

Az Óbecsei Járási Népbizottság értekezletén jelen volt Aleksandar Šević, a tartományi Főbizottság elnöke is, aki kijelentette, „különösen szép eredményt lát a járási Népbizottság azon munkájában, amelyet a nemzetiségi kérdés megoldásában végzett, mert ebben a járásban a nemzeti kérdés megoldottnak mondható”.¹

1. MSz, 1947. január 30. 5.

1947. január 29.

Szántó Zoltán, a Magyar Köztársaság első belgrádi követe megérkezett Belgrádba. Munkatársai közül Rex József másodtitkár volt az egyetlen, aki beszélt szerbül.¹

1. A. Sajti 2009.

1947. január 30–31.

Belgrádban megtartották Szerbia, Vajdaság és Kosovo tanügyi dolgozóinak tanácskozását.¹

1. HRP3, 372.

1947. január

A *Híd* 1. számának tartalma: Keck Zsigmond: *Kultúrprogramunk*; Milovan Đilas: *A szláv népek harca a békéért és a demokráciáért*; Vlagyimir Majakovszkij: *Lenin*; Lévy Endre: *Irodalmi pályázatunk mérlege*; Radovan Zogović: *Beszámoló a belgrádi írókongresszusról*; Thurzó Lajos:

Ember az őszi utcán; Paško Romac: *Vajdaság mezőgazdasága egykor és most*; Laták István: *Megpróbáltatás*; Lőrinc Péter: *Államosítás és iskoláink*; Lányi Sarolta: *Lermontov élete és költészete*; Leonyid Lermontov: *Három vers*; Varga Jenő: *A világ élelmezési helyzete*; Sulhóf József: *Világszemle*.

Lévay Endre értékelve az 1946. évi irodalmi pályázat eredményeit közli, hogy összesen 56 pályamű érkezett, ebből 34 novella, 16 egyfelvonásos és 6 háromfelvonásos.

A *Vajdasági Dolgozó Nő* 1. száma *Politikai tanfolyamok* címmel közölte: „Politikai tanfolyamainkat ezen a héten járásonként szervezzük meg, éspedig úgy, hogy a járások székhelyéből s a közvetlen közelben lévő falvakból az asszonyok egyszer egy héten egy napot a járási székhelyen töltsenek. [...] Magyar, román, szlovák és ruszin anyanyelvű asszonyaink számára a tanfolyamokat anyanyelvükön tartják meg. [...] A tanfolyamok a következő tárgyakat ölelik fel: 1. A JNH története; 2. A nemzetiségi kérdés megoldása; 3. A JSZNK alkotmánya; 4. Népbizottságaink; 5. Szövetségi népköztársaságunk gazdasági szerkezete; 6. Népfront; 7. Az Antifasiszta Nőfront; 8. SZSZSZR.”

Ugyanebben a számban Hok Erzsébet *Az AFŽ Novi Sad-i szervezete új utakon* címmel a következőképpen érvelt: „Már eddig is panaszkodtak egynéhány néptársnők közül, hogy megszűnt a Novi Sad-i magyar AFŽ, és mit ér az eddigi munkájuk, ha nem dolgozhatnak tovább. Erre az oktalan panaszra röviden csak ennyit felelhetünk: nem szűnt meg a magyar AFŽ! Ellenkezőleg, most kezd csak igazán élni és fejlődni! [...] Mert nézzük csak, mi történt a Novi Sad-i magyar AFŽ-vel? Egybeolvadt a szerb AFŽ-vel. [...] Eddig külön szerb és külön magyar AFŽ volt, természetesen ugyanazzal a munkaprogrammal és céllal. Ma ez megszűnt, mert együtt dolgozunk szerb néptársnőinkkel közös tervünk megvalósításáért, a testvériség

és egység minél erősebb összefogásáért. [...] A sok dolgozó magyar asszony, akik minden eddigi munkából becsületesen kivették részüket, arra vannak hivatva, hogy elfogadják a szerb AFŽ meghívását, hogy mindig együtt dolgozzanak, minden megbeszélésen ott legyenek, hogy észrevételeiket azonnal megtehesék, és praktikus tanácsaikkal segítsék az AFŽ munkáját.” További közlések: *Vajdaság asszonyai* [Kek Irén]; Jaramaz Erzszi: *Debelyacsán harc az irástudatlanság ellen*; Horváth Gyuláné: *Betűnél kezdődik a viláosság*; Ady Endre: *Az öreg Kunné* [Vers]; B. M.: *Kikindai olvasócsoportok* [Fejős Klára anyjának bemutatása]; Dembritz Emma: *Becse és Srbobran nyerte el a járási AFŽ vándorzászlóját*; Kovačević Srbislava: *Fokozzuk a lendületet az irástudatlanság elleni harcban*; Szántó Rózsi: *Kereszt helyett a nevemet akarom aláírni*; *Asszonyaink a májusi munkaversenyben*; Tatjana Oks: *Minden gyermek anyja* [Novella, ford. Gál Zsuzsanna]; Damjanov Sári: *Hadi árvák új éve* [Karcolat]; Téglás Margit [Újvidék]: *Vonjuk be az AFŽ munkájába a detelinári magyar asszonyokat*; Herceg Margit: *A zombori AFŽ rendszeresen tartja az olvasóóráit* [Ember Irén]; Gál László: *Juli és az AFŽ* [Színpadi játék]; Ada Negri: *Anyaság* [Vers]; Wellner Albert: *Késői üzenet* [Vers]; Lifka Sándorné: *Nők a szőlőművelésben* [Királyhalom]; Kiss S. Teréz: *Szerb nyelv-tanfolyamot rendeztek a zrenjanini magyar asszonyok*.

Megjelent a *Lumina* [Fény] című román nyelvű irodalmi, kulturális és társadalmi folyóirat első száma.¹

1. Stoković 1975, 234., 272.

1947. február 1.

Szántó Zoltán belgrádi magyar követ feleségével együtt nem hivatalos látogatást tett Božidar Maslarićnál, az Össz-szláv Bizottság elnökénél, aki – Szántó 1947. február 10-i feljegyzése szerint – kijelentette, hogy „Jugoszlávia részéről

eldöntött kérdés Kosovo-Metohija (Rigómező) területének a barátságos, demokratikus Albániához való csatolása. E kérdés végleges rendezésének időpontja a nemzetközi helyzet alakulásától függ”.¹

1. MOL XIX-j-4-b-4b-4-pol-1947.

1947. február 4.

Szántó Zoltán követ Belgrádban átadta megbízólevelét.¹ > **1946. szeptember 27.**

1. A. Sajti 2009.

1947. február 6.

Szántó Zoltán belgrádi magyar követ „Egyes bácskai magyar, szerb és újszerb telepes falvak” helyzetéről beszámolva közölte: „Mezőgazdasági szervezetekbe (zadruga) való tömörülésre a magyar és a régi szerb gazdákat a jugoszláv hatóságok semmiféle formában nem kényszerítik. Levágott állataik húsával, zsírával szabadon rendelkezhetnek, csupán a kötelező adagot, mely minimális (sertésnél 4 kg zsír), kell a hatóságoknak beszolgáltatni. A magyar falvakban a közigazgatási személyzet magyar. Magyar papjaik vannak, s az iskolában magyarul folyik a tanítás, s emiatt semmi háborgatásban nincs részük. Panaszkodnak, hogy a tankönyvhiány nagy.”¹ > **1951. március 23.**

1. MOL XIX-J-4-b-4b-12-pol-1947.

1947. február 7.

Szántó Zoltán belgrádi magyar követ bemutatkozó látogatást tett dr. Vladimir Velebit helyettes külügyminiszternél, „a külügyminisztérium tulajdonképpeni politikai irányítójánál”. A Gyöngyösi János külügyminiszternek küldött jelentésében kiemelte: „Jugoszlávia azt szeretné, folytatta Velebit, ha a többi kis ország is ilyen magatartást tanúsítana. Megmondhatom Önnek, mondotta, hogy nekünk egyáltalán nem tetszik az a politika, amelyet a csehszlovák kormány a magyar kérdésben folytat. Az a felfogásunk, hogy ez helytelen és káros politika. Ugyanakkor

azonban azt is megmondom Önnek, hogy nem tartjuk szerencsésnek Gyöngyösi úr lépését, hogy a kérdést a nagyhatalmak elé vitte. Ezzel alkalmat ad bizonyos hatalmaknak a kis országok ügyeibe való beavatkozására anélkül, hogy ebből Magyarország számára bármilyen előnye is származna.”¹

1. MOL XIX-J-4-b-4b-6-pol-1947.; MOL XIX-J-1-j-16b-70-pol-1947.

1947. február 8.

„Közvetlenül a Vajdasági Magyar Kultúrszövetség Tanácsának ülése után a zombori Magyar Közművelődési Közösség munkához fogott. Megértette az írástudatlanság elleni harc fontosságát. A magyar újjgazdák telepén ma már két tanfolyam működik 15-15 hallgatóval. Ezeket a tanfolyamokat a zombori Magyar Közművelődési Közösség kezdeményező szellemében Weigand József tanító és Turkály József új írástudó végezték” – írta a *Magyar Szó*.¹

1. Szabadka Sándor: Zombor mint Északnyugat-Bácska magyar kultúrgócponja. MSz, 1947. február 8. 3.

1947. február 10.

Párizsban az > **1946. július 29-től** > **1946. október 15-ig** lefolytatott béketárgyalások nyomán a szövetséges hatalmak megkötötték a békeszerződést Bulgáriával, Romániával, Magyarországgal és Finnországgal. A párizsi békeszerződés Magyarország határait az 1945 januári fegyverszüneti szerződéssel összhangban az 1937-es állapotoknak megfelelően állapította meg,¹ és Magyarország visszanyerte állami szuverenitását e határok között. A békeszerződést Jugoszlávia > **1947. augusztus 27-én** iktatta törvénybe.

1. MOL XIX-J-1-j-4bc-00800-13-1956.; MKM, 313.; Balogh 1988, 248.

1947. február 11.

Szántó Zoltán belgrádi magyar követ bemutatkozó látogatást tett Josef Korbel csehszlovák nagykövetnél. A Gyöngyösi János külügyi-

niszternek 1947. február 18-án keltezett jelentése szerint ez alkalommal Korbel kifejtette: „Nem akarom most azt vitatni, hogy vajon a jugoszláv vagy a csehszlovák nemzetiségi politika helyes-e. Minden ország a maga viszonyainak megfelelően rendezi problémáit. München előtt Csehszlovákia kisebbségi politikája megfelelt a demokrácia szempontjainak, kisebbségi jogokat adott, azonban ezeket a jogokat mind a szudétánemetek, mind a magyarok a demokratikus köztársaság ellen használták fel. A München előtti politikához tehát sohasem fogunk visszatérni – mondotta igen nyomatékosan Korbel. Ezért távolítottuk el a szudétánemeteket, és ezért kell kitelepíteni a szlovákiai magyarokat is.”¹

Szántó Zoltán belgrádi magyar követ a Gyöngyösi János külügyminiszternek küldött jelentésében közölte: „a követséget felkereső földművesek, iparosok és munkások a Bácskába telepített macedón és egyéb szerb telepesek helyzetéről az alábbi, egyelőre nem ellenőrzött felvilágosítást adták. Szerbmitics, Bácsordas, Hódság, Greszlovác [Brestovac], Gádor, Őrszállás, Körtés, Apatin és Bezdán községek túlnyomórészt német ajkú lakosságát kitelepítették, s helyükbe főleg Macedóniából, Boszniából és Hercegovinából származó telepeseket helyeztek. Az új telepesek mezőgazdasági kultúra terén a bácskainál lényegesen alacsonyabb színvonalon állnak. [...] A telepesek kivételezett elbánása miatt mind a magyar, mind a szerb gazdák elégedetlenek. A fent kifejtetteket alkalomadtán személyesen is ellenőrizni óhajtom. Meg kívánom azonban jegyezni, hogy az előadottak gyakran szubjektív ítéleten alapszanak. Pl. nem veszik figyelembe, hogy az elmúlt gazdasági év Jugoszláviában is igen rossz eredménnyel zárult. A régi gazdák féltékenykedve nézik az új telepeseket, és ez utóbbiakat támogató minden hatósági akcióit maguk részére sérelmesnek találják.”²

1. MOL XIX-J-4-b-4b-12-pol-1947. – 2. MOL XIX-J-4-b-4b-12-pol-1947.

1947. február 13.

A Minisztertanács 163. ülésén határozatot hozott a magyar–jugoszláv árucseré-forgalmi szerződés ratifikálásáról.¹ > 1946. december 30.

1. MJNJ44-47.

1947. február 15.

„Alkotmányunknak van egy szakasza, melyben kimondták: szigorúan büntetik azokat, akik a népek között gyűlöletet szítanak, és ezzel a testvériség és egység ellen vétnek. Kár, hogy sokan nem vették figyelembe alkotmányunk rendelkezését. Ezt sajnálják bizonyára Kis István és Fehér János magyarcsernyei legények is, akik »tudatlanságuk« miatt másfél-másfél évi elzárást kaptak. [...] Nem szabad megengedni a magyar anyáknak, hogy gyerekeik a véres Horthy uralmát dicsőítő nótákat énekeljék. Az »erigy, Horthy, kérdezd meg a rácot...« és hozzá hasonló nemzetgyűlölő nótákat nem fognak megtűrni a becsületes magyarok, és kérik az ilyen uszítók legszigorúbb megbüntetését” – írta a *Magyar Szóban* Márton Róza.

1946. február 16.

„A magyar kisebbség mindenben élvezi a felszabadító háború vívmányait, s nem szorul háttérbe, mint a régi Jugoszláviában. [...] Alkotmányunk kinyilatkoztatja Vajdaság önkormányzatát, melyet tartományunk a néphatalom megszervezése óta valóságosan élvez. Az önkormányzattal oldódott meg a leghelyesebben az államhatalmi s a közigazgatási rendszer kérdése Vajdaságban. Az önkormányzat nagy jelentőségű a magyar kisebbség szempontjából is. Ugyanis a vajdasági önkormányzat feladatainak egyike az itt élő összes nemzetiségek egyenlőségének teljes megvalósításáról való gondoskodás. A vajdasági önkormányzatnak alkotmányos és törvényes kötelessége, hogy – a többi között – a magyar kisebbség is az élet minden terén egyenjogúságban részesüljön. [...] Ma, a demokrácia rendszerében nem kell félni, hogy a többség elnyomja

a kisebbséget. [...] A régi Jugoszláviában a kisebbségvédelem nem nemzetközi szerződéseken alapult. [...] A letűnt kisebbségvédelmi rendszerrel szemben az új Jugoszlávia nemzetiségeinek nincs szüksége nemzetközi szerződésre. Népi államunkat nem kellett a kisebbségi jogok megadására felszólítani, mert ezeket a jogokat a népuralom nemcsak önmagától megadta, hanem biztosította is azoknak a valóra váltását. [...] 1944 októberében nem a gyűlölet és bosszú politikájának hordozói, hanem az egyenlőség és testvériség derék harcosai hozták a felszabadulást” – írta a *Magyar Szó*ban dr. Gyetvai Károly *Nem nemzetközi kisebbségvédelem, hanem népi demokratikus alkotmány* címmel.

1947. február 18.

Szántó Zoltán belgrádi magyar követ a Tudor Vianu román nagykövethél tett bemutatkozó látogatásról Gyöngyösi János külügyminiszternek küldött jelentésében közölte: „Vianu, aki a bukaresti egyetemen az esztétika tanszékét tölti be, elismeréssel emlékezett meg arról a jóakaratról és barátságról, amellyel Jugoszláviában fogadták. A Tito–Groza múlt évi találkozás során – mint mondotta – megegyeztek abban, hogy a jelenlegi román–jugoszláv határt véglegesnek tekintik, és mind a két állam egyszer s mindenkorra lemond mindenféle területi követelésről a másikkal szemben. Ez a bánáti területi vita elintézését jelentette. Ezzel eltűnt a két állam közötti súrlódás utolsó oka. A nagykövet szerint a nagyobb áldozatot a románok hozták, mert a jugoszláv Bánátban sokkal több román lakik, mint a román Bánátban jugoszláv. A jugoszláv Bánát román lakosságának jelenleg nincs oka panaszra. Nemzetiségi jogukat respektálják. Gazdaságilag is jó körülmények között élnek. Jómódú birtokos, megelégedett románokról van szó. [...] Sajnos, mondotta Vianu, nem ilyen a helyzete a Timok-völgyi románságnak. Pedig ezeknek a száma kb. 600 000-re rúg. Ezeknek még a románságát sem ismeri el a jugoszláv kormány. Azt állítják, hogy szlávok, akik csak

román szavakat kevernek beszédjükbe. Pedig a nagykövet szerint valójában fordított a helyzet. A Timok-völgyi románok ősi románok, akik csak az adminisztrációra vonatkozó neveket vették át a jugoszlávoktól. Elmaradt és szegény nép ez. Se román nyelvű iskolájuk, se újságjuk nincs. Sok ügyes-bajos dolgukkal a román követséghez fordulnak, ő azonban nem sokat tud értük tenni, mert a jugoszlávok nem ismerik el intervencióra való jogukat. Ez általában is áll, amennyiben jugoszláv állampolgár románról van szó. Hiába jönnek hozzá magas román ortodox egyházi funkcionáriusok, akik egyházi feletteseikhez Romániába akarnak utazni. Ha számukra a jugoszláv kormánytól kiutazási engedélyt próbál szerezni, a jugoszláv külügyminisztérium azzal utasítja vissza, hogy nincs joga jugoszláv állampolgárok érdekében interveniálni. Még az is megtörténik, hogy a segítségért hozzá forduló románoknak a helyi hatóságokkal meggyűlik a bajuk.”¹

A Magyar Szó címben emelte ki, hogy a külügyminiszter-helyettesek londoni értekezletén *A szovjet delegáció támogatja a jugoszláv területi igényeket Ausztriával szemben.*

1. MOL XIX-J-4-b-4b-12-pol-1947.

1947. február 19.

A szabadkai Magyar Népkörben dr. Strelitzky Dénes előadást tartott a nemzetiségi kérdéstről.¹

1. MSz, 1947. február 17. 4.

1947. február 21–22.

Szerbia Népképviselőháza törvényt hozott Vajdaság Népképviselőházának megválasztásáról és az 1941. április 6. előtti vajdasági agrárreform intézkedéseinek felszámolásáról.¹

1. HRP3, 382.

1947. február 23.

Eszéken megtartották a szlavóniai és baranyai magyarság első értekezletét, amely nyomán határozatot hoztak, hogy a Vajdasági Magyar

Kultúrszövetség tevékenységét ki kell terjeszteni Jugoszlávia egész területére.

Az összejevetelről megjelentetett tudósítás megjegyzi: „a Magyar Kultúrszövetség egyelőre csak a Szerb Népköztársaság területén fejtette ki működését – hiszen ezt sem tudta még teljesen felölelni –, s nem támogathatta mindeddig a szomszéd népköztársaság magyar népét. [...] És bizony a helyi kezdeményezés is elég csekély volt, a népellenes uralkalmak minden kezdeményezést elnyomó és csak bizalmatlanságot szülő rendszerének nehéz örökségeképpen.”¹

A belgrádi Magyar Kultúrház Gundulićev venac 22. szám alatti épületében előkészítő összejevetelt tartottak, amelyen megválasztották a belgrádi Magyar Kultúrkör szervezőbizottságát.

1. MSz, 1947. február 27. 3.

1947. február 24.

Stanoje Simić jugoszláv külügyminiszter magához kérte Szántó Zoltánt és – a követ asznapi jelentése szerint – kormánya nevében a következő közlést tette: „A csehszlovák kormány értesítette a jugoszláv kormányt, hogy beszüntette a szlovákiai magyar lakosság széttelepítését. A jugoszláv kormány ezek után arra kéri a magyar kormányt, hogy a maga részéről ismét kezdje meg a kitelepülésre jelentkező magyarországi szlovákok kiszállítását az 1946. február havi lakosságcsere-egyezmény végrehajtásaként.”¹

Szántó Zoltán követ bemutatkozó látogatást tett Edvard Kardelj jugoszláv miniszterelnök-helyettesnél. Másnap keltezett jelentése szerint „Kifejeztem örömet, hogy a jugoszláviai magyarok iránt bizalommal viseltetnek, aminek egyik jelét éppen az imént a miniszterelnökség folyosóján tapasztaltam, ahol az egyik őrt álló katona magyar nyelven üdvözölt. Ez szemmel láthatóan jólesett Kardeljnek, aki mindjárt a jugoszláv kormány következetes, elvhű nemzetiségi politikájáról kezdett beszélni, ami –

mint mondotta – máris meghozta gyümölcsét. Nincs széthúzás, hanem összetartás az ország népei között. Aztán a csehszlovákiai magyarok kérdésére terelődött a szó. Kardelj minden tartózkodás nélkül, nyíltan és őszintén beszélt a csehszlovákok nacionalizmusáról. Ekkor a beszélgetés elvesztette hivatalos jellegét, már nem a miniszterelnök-helyettes beszélgetett a külföldi követtel, hanem pártember a pártemberrel. Kardelj igen határozott hangon mondotta, hogy a magyar–csehszlovák viszony javulni fog, hogy a fő kérdés még ebben az évben rendeződni fog. Nem értettem, hogy mire alapítja Kardelj ezt a határozott optimizmust. A kérdést azonban nem firtattam. (A látogatás után tudtam meg, hogy Simić külügyminiszter akar velem beszélni, aki aztán közölte, hogy kormánya kezdeményezően lépett fel a csehszlovákoknál.)”²

1. MOL XIX-J-4-b-4b-17-pol-1947. – 2. MOL XIX-J-4-b-4b-21-pol-1947.

1947. február 25.

Szántó Zoltán látogatást tett Milovan Đilas tárca nélküli miniszternél, a Tudomány- és Művészetiügyi Országos Bizottság elnökénél. A követ 27-én küldött jelentése szerint „Magyar–Jugoszláv Társaság alapítását a miniszter nem tartja célszerűnek, bár mint nyomatékosan hangsúlyozta, ennek nincsen politikai akadálya. [...] A kulturkapcsolatokat – mondotta – Magyar–Jugoszláv Társaság nélkül is kiépíthetjük. Állítsuk össze javaslatainkat, azokat meg fogjuk vitatni, a végrehajtást pedig állami vagy társadalmi intézmények fogják ellátni. Megjegyezte, hogy kizárólag progresszív magyar tudósok, publicisták, írók és művészek szereplése jöhet tekintetbe. Majd a jugoszláv–magyar kisebbség helyzetéről beszélünk. Đilas elmondta, hogy a jugoszláviai magyarság érzékenyen reagál a magyarországi politikai eseményekre. Az 1945-ös magyarországi választások eredményének hatása alatt a vajdasági magyarok jelentékeny része várakozó álláspontra helyezkedett, és a választásoknál nem

élt szavazati jogával, bojkottálta a választásokat. A magyarországi helyzet bizonyos fokú tisztulással a vajdasági helyzet is megváltozott. Ma már – mondotta Đilas – nincs speciálisan magyar kérdésünk, a nemzetiségi kérdést lényegében megoldottuk. Osztályproblémáink vannak, pl. a kukoricabeszolgáltatásra ugyanúgy reagál a szerb paraszt, mint a magyar paraszt. Đilas felhívta a figyelmemet arra, hogy a jugoszláv sajtóban nem jelennek meg Magyarország-ellenes cikkek vagy tudósítások. Ezzel Đilas arra a tényre célzott, hogy a jugoszláv kormány vagy a kommunista párt ellenőrzése alatt álló sajtó következetesen elhallgatja a magyarelles csehszlovák megnyilatkozásokat. [...] Đilas elítélően nyilatkozott a csehszlovákok politikájáról. Đilas elismerte, hogy a szlovákiai magyarság helyzete a magyar demokrácia egyik teherterele. Mi azt szeretnénk – mondotta Đilas –, ha ez a kérdés minél előbb megoldódna. Mi támogatjuk a magyar demokráciát, amelynek megerősödését egész Közép-Európa szempontjából fontosnak tartjuk, és az a meggyőződésünk, hogy a magyar demokrácia, bár szívós harc árán, teljes győzelmet fog aratni”.¹

1. MOL XIX-J-4-b-4b-21-pol-1947.

1947. február 25–26.

Vajdaság Népi Ifjúságának 1. értekezletén a *Magyar Szó* tudósítása szerint „a szakszervezet szónoka, Kis Béla népképviselő magyar nyelven köszöntötte a konferenciát. A magyar beszédet lelkes tapsokkal fogadták a delegátusok, és percek át tüntettek népeink egysége és testvérisége mellett”. A cikk azt is közli, hogy Miroslav Gonja beszámolójában közölte, a szervezet 115 820 tagja közül 12 161 magyar nemzetiségű, és „hangsúlyozta, hogy a legnagyobb hibát a szektárságban és a nemzeti kisebbségek, különösen a magyar ifjúsággal szembeni helytelen állásfoglalásban látja”.¹

1. MSz, 1947. február 27. 1.; HRP3, 387.

1947. február 26.

A Minisztertanács 165. ülésén határozatot hozott a Magyar Külkereskedelmi Igazgatóság római, bukaresti és belgrádi kirendeltségvezetőinek kinevezéséről.¹

1. MJNJ44-47.

1947. február 27.

A szabadkai Minerva nyomdában a *Híd Színpadunk* sorozatának IX. füzeteként 1 500 példányban kinyomtatták Petőfi Sándor *Az apostol* című művének Lévy Endre által színpadra átdolgozott változatát.¹

1. MSz, 1947. március 8. 5.

1947. február

A *Híd* 2. számának tartalma: Radovan Zogović: *Tito életrajza* (Ford. Gál László); Gál László: *A fordításról*; Pap József: *Téli vetésen*; Timofejev: *A szocialista realizmus*; Thurzó Lajos: *Ének az új vasútról*; Steinfeld Sándor: *Hazánk gazdasági helyzete*; Lukács Gyula: *Vörös csikok a folyón*; Radovan Zogović: *Beszámoló a belgrádi írókongresszusról* (3.); Csorba János: *A falusi ifjúság új arca*; Sinkó Ervin: *András átmege a konyhán*; Brindza Károly: *Az elásott kenyér*; Sulhóf József: *Világszemle; Hogyan tanítsuk az írástudatlanoakat; Az atombomba árnyékában*.

1947. március 1.

Szántó Zoltán jelentéséből: „A csehszlovákiai magyarokon elkövetett embertelenségek dokumentumaiból összeállított francia és orosz nyelvű füzeteket a külügyminisztériumtól nagyobb példányszámban megkaptam. A füzeteket a mellékelt jegyzék szerint a Belgrádban székelő külképviselteknek, továbbá szerkesztőségeknek, politikai és társadalmi szervezeteknek, valamint könyvtáraknak megküldtem. Korbel, csehszlovák nagykövet ezt sérelmesnek találta és panaszt emelt Simić külügyminiszternél – mondván –, hogy ő is kap hazulról propagandaanyagot, nem csak Szántó, tehát neki is van mit szétküldenie.

Simić kedélyes mosollyal közölte ezt velem és azt tanácsolta, hogy a jövőben hasonló nyomtatványokat ne a követség útján, hanem valamilyen egyesület, szervezet vagy társaság közvetítésével küldjek szét, így nem fogom magam támadásnak kitenni. A jugoszláv kormánynak – mondotta – kellemetlen volna, ha a szövetséges Csehszlovákia és a barátságos Magyarország képviselői jugoszláv területen vívnák meg propagandacsatájukat. Már beszéltem Korbellel is, és az úgy el van intézve, mondta a külügyminiszter.”¹

1. MOL XIX-J-4-b-4b-21-pol-1947.

1947. március 2.

Prágában külügyminiszteri szinten magyar–csehszlovák tárgyalások indultak a lakosságcsere végrehajtásáról. Március 7-én a tárgyalások megszakadtak.

Vajdaságban március 2-án és 9-én megválasztották a Népfrent helyi, városi és járási bizottságait.¹
> 1947. március 12.

A *Magyar Szó* közölte a Magyar Kultúrszövetség Elnökségének felhívását a márciusi ünnepek megszervezésére.

A bajmoki Magyar Művelődési Kör tisztújító közgyűlésén elnöknek Lukács Ferencet, alelnöknek Midelholczer Ferencet, ügyvezető elnöknek Hajnal Ferencet, titkárnak Tóth Istvánt, háznagynak Svraka Antalt választották meg.²

1. MSz, 1947. március 2. 1.; HRP3, 405.; NF, 275. – 2. MSz, 1947. március 8. 5.

1947. március 3.

Adán megkezdődött az 1921-ben alapított Potisje szerszámgépgyár fejlesztése.¹

Részlet a *Magyar Szó* tudósításából: „Ezzel kéne kezdeni: mindenki belépett a Népfrentba. Mindenki, de igazán mindenki hitte és tudta: a Népfrent az övé, a szerb, a magyar, a jugoszláv

jövőé. [...] És mindjárt egy hibával kellene folytatni: cirill betűkkel, csak cirill betűkkel írták ki a jelölteket. [...] A János bácsi nem tudta elolvasni. A János bácsi mondta: igen, minden jelölt az enyém is, én tudom, hogy az enyém is, de nem tudom, nem értem. Ahol volt magyar olyan, aki tudott olvasni – ahogy nálunk, az V. reonban is, ott elolvasták a neveket, és a János bácsik szorgalmasan karikázták, akiről tudták, akiket ismertek –, de ahol nem tudták? Erre gondolni kellett volna. [...] Ketten voltunk megint az elsők, ahogy múltkor is, az országos választásokon. Amikor odaérkeztünk, Buda tiszteletes úr már ott volt. Szorgalmasan tolmácsolta az érkező magyaroknak: ki kicsoda. És magyarjaink iromba karikákat mázoltak a jelöltek nevei elé: – Ez igen, ezt ismerem, ez az én jelöltem is. [...] A telepen is. – Ugyan, kérem – mondta egy kedves arcú néni –, ugyan olvassa el nekem, kik ezek a jelöltek. [...] És amikor elmondtuk a neveket, egyre bölintgatta: – Ezt ismerem, ezt is ismerem. [...] A mi jelöltjeink ezek. [...] Nem lett volna könnyebb latin betűkkel is?”

1. HRP3, 388.

1947. március 4.

A JKP KB Irodájának ülésén Tito keményen megbírálta a szerbiai vezetőséget a beszolgáltatás ügyében mondván: „magatok csökkentettétek a mennyiségeket. Lassan fogtatok hozzá a felvásárláshoz. [...] A Szerbiai KB vonala opportunistá. Vajdaságban mindig ellenállásba ütközünk. Vajdaságban a kulák meglovagolta a pártot. [...] A ti parasztpolitikátok valójában kulákpolitika.” Tito különösen Blagoje Neškovićot, az SZKP KB politikai titkárát, szerbiai kormányelnököt bírálta.¹ Nešković egy hónappal később a vajdasági tartományi pártbizottság ülésén mindezt szinte megismételte: „A vajdasági pártvezetőség még mindig nem harcol a KP vonalának megvalósításáért. Nekünk a JKP KB vonalát kell végrehajtanunk, Vajdaságban pedig a kulákok vonala, az ellenséges vonal érvényesül. A KP

tagjainak egy nagy százaléka tudatosan harcol a KP vonala ellen, a vezetőségek pedig ezt az irányvételt támogatták, tehát opportunisták magatartást tanúsítottak.”²

A *Magyar Szó* első oldalán címben közölte, *Megkezdődik a csehszlovák–magyar lakosságcsere, és a csehszlovák kormány beszünteti a magyar munkások mozgósítását*, majd megjelentette a március 2-i magyar–csehszlovák tárgyalásokról kiadott hivatalos közlemény szövegét.

1. NF, 126. – 2. NF, 126.; Petranović, Zečević, 873.

1947. március 5.

A Minisztertanács 166. ülésén határozatot hozott ifjú Eisele Bálint jugoszláv háborús bűnös magyarországi ingatlanvagyonának kisajátításáról.¹

1. MJNJ44-47.

1947. március 6.

A vajdasági felvásárlás ellenőrzésével megbízott Osman Karabegović, a JKP KB tagja, a JKP KB-hoz intézett jelentésében megállapította, hogy a felvásárlást sok helyütt tapasztalatlan emberekre bízták, akik „szemmértékre” rótták ki a kötelezettségeket, helyenként nagy terheket róttak a szegényparasztságra, sok volt az indokolatlan házkutatás, letartóztatás. Ugyanakkor másutt (pl. Bácsfeketehegyen) a pártszervezet gyengesége miatt „a kulákok nyílt kampányt szerveztek a beszolgáltatás ellen”.¹

1. NF, 126–127.

1947. március 8.

Montevideóban közös jugoszláv–magyar ünnepséget szerveztek. Papp Istvánnak a *Magyar Szó* 1947. április 19-i számában megjelent beszámolója szerint „ünnepélyünkön több mint négyszázan vettek részt. Ezek között teljes számban ott voltak a jugoszláviai magyarok (vajdaságiak

és muravidékiek) azután igen szép számban a jugoszláv kolónia tagjai, de a magyar szervezetek tagjai is szép számban részt vettek ünnepélyünkön, habár a horthysta magyarok álarcosbállal igyekeztek elcsalni esténkről a magyarokat”. > 1947. január 19.

1947. március 9.

Nagybecskereken megtartották a Vajdasági Magyar Kultúrszövetség Tanácsának 6. ülését. Jelen voltak: Gál László, dr. Hock Rudolf, dr. Gyetvai Károly, dr. Kovács Kálmán, Kizur Eta, Kongó Tivadar, Laták István, Löbl Árpád, Márton Róza, Nagy Sándor, dr. Steinfeld Sándor, Marócsik György, Csikós István; a nagyikikindai kultúrgócból Balog József titkár és Végh Sándor; a pancsovai kultúrgócból Váci Imre titkár és Hegyi Ernő. Vendégek: Balla László, a nagybecskereki MKK titkára, Keszeg József, Sztári Antal, dr. Várady József, Lukó András.¹

Zentán megválasztották a Népfront városi és járási bizottságának tagjait. A Népfront városi bizottságának 87 tagja közül 54 magyar, 30 szerb és 3 egyéb nemzetiségű volt. A végrehajtó bizottság elnöke Olajos Vince, alelnöke Andrija Senić, titkára pedig Farkas Nándor lett. A járási Népfront-szervezet végrehajtó bizottságának elnökévé Molnár Lukácsot, alelnökévé Gliša Maticót, titkárává Nagy Józsefet, pénztárosává Radivoj Dragint választották meg.²

A *Magyar Szó* beszámolt arról, hogy Zentán „a tanítói szakcsoport vezetésével az elmúlt héten a város és a járás tanítói kétnapos értekezletet tartottak, amelyen megtárgyalták az elmúlt iskolai félév eredményeit”.³

1. MSz, 1947. március 4. 5.; 1947. március 11. 5.; Földessy összeáll. 1972, 9. – 2. MSz, 1947. március 11. 3. – 3. Mucsi József: Új szellemű népi tanítók kinevelésére hozott határozatokat a Zenta járási tanító értekezlet. MSz, 1947. március 9. 7.

1947. március 10.

Szántó Zoltán követ a jugoszláv–osztrák viszonyt elemző jelentésében kifejtette: „A legjelentősebb területi követelés szlovén Karintiára irányul. Ezt az igényt a jugoszlávok stratégiai, gazdasági és néprajzi érvekkel támasztják alá. Katonai szempontból a jugoszlávok arra hivatkoznak, hogy a magas helyektől védett szlovén karintiai síkság igen alkalmas felvonulási és betörési terület délkelet irányban. Gazdasági tekintetben Jugoszlávia két szempontból tulajdonít jelentőséget szlovén Karintiának: 1. ez a termékeny terület jelentős mértékben hozzájárulhat az ellátatlan, illetve élelmiszer-behozatalra szoruló Szlovénia élelmezéséhez; 2. a Dráva felső folyásának megszerzésével a jugoszlávok egységesíteni akarják a Dráva menti terület víz- és energiagazdálkodását. A maribori országos jelentőségű vízi erőtelep működésének zavartalansága nincs biztosítva, amíg az osztrákok a Dráva felső folyásánál elvonhatják a vizet. Hasonló a helyzet a Dráván tervezett újabb erőtelepek tekintetében is. A stratégiai és gazdasági szempontok mellett a jugoszlávok néprajzi érvekre is hivatkoznak, ti. hogy a jugoszláv határ mentén, osztrák területen zárt településekben 200 000 délszláv él, akiket az osztrákok elnyomnak, üldöznek, erőszakosan germanizálnak, és akiknek kisebbségi jogait az osztrákok mind a mai napig nem ismerték el. [...] Ez idő szerint szlovén Karintia területén hatalmas népmozgalom folyik, a szlovén lakosság az osztrák kormány ellenintézkedései dacára követeli a Jugoszláviához való csatlakozást.”¹

Szántó Zoltán belgrádi magyar követ részt vett egy „egészen intim” vacsorán az Avala hegyen, amelyen bemutatták neki Karlo Mrazović leendő magyar követet. Másnap küldött jelentése szerint „A vacsorán jelen voltak Simić külügyminiszter, Velebit tábornok, dr. Aleš Bebler, a külügyminiszter második helyettese, dr. Jože Brilej, a külügyminisztérium politikai osztályának főnöke,

Mrazović, designált budapesti jugoszláv követ és jómagam. A vacsora folyamán a jugoszlávok élénken foglalkoztak a magyar–csehszlovák tárgyalások kudarcával. Simić kijelentette, hogy erre nem voltak elkészülve, és nagyon sajnálják, hogy Prágában nem sikerült megegyezést elérni. Simić kifejezést adott nézetének, hogy a tárgyalások ilyen kimenetelében bizonyára szerepet játszott az amerikai kormány jegyzékének a magyar kormányra gyakorolt hatása. Azt is mondotta, hogy talán a magyar kormány nem is törekszik megegyezésre, nem lehetetlen, hogy be akarja várni a békeszerződés hatályba lépését, Magyarország felvételét az Egyesült Nemzetek Szervezetébe, hogy aztán az egész kérdést az UNO elé vigye. Simić külügyminiszter feltevéseivel szemben érvelve jugoszláv asztaltársaim hivatkoztak a prágai tárgyalásokról kapott jelentésükre, amely szerint a tárgyalások végén magyar részről olyan követelések merültek fel, amelyeket a csehszlovák kormány nem teljesíthetett. A jugoszlávok szerint helyesebb lett volna, beleegyezni a lakosságcsere-egyezmény végrehajtásának megindításába, hogy azután nyugodtabb atmoszférában a többi vitás kérdést is rendezni lehessen. Velebit még kijelentette, hogy ő a sajnálatos fejlemények ellenére is bízik a magyar–csehszlovák viszony javulásában. [...] Dr. Bebler külügyminiszter-helyettes beszélgetés közben arra hívta fel figyelmemet, hogy akkor, amikor Európában az újabb német agresszió megakadályozására és elhárítására irányuló egyezmények egész sora jön létre, a magyar közvélemény a németkérdéssel nem foglalkozik.”²

1. MOL XIX-J-4-b-4b-23-pol-1947. – 2. MOL XIX-J-4-b-4b-17-pol-1947.

1947. március 11.

A jugoszláv kormány meghozta a gabona beszolgáltatásáról szóló rendeletet.¹ Végrehajtását a JKP KB Ellenőrző Bizottságának szervei a helyszínen ellenőrizték.

A *Magyar Szó* szerkesztősége a lapban pályázatot hirdetett két újságíró, az *Iffjúság Szava* pedig fotoriporter felvételére.

A *Magyar Szó* arról tudósított, hogy „a Zenta melletti Felsőhegyen az elmúlt hónapban a magyarok számára szerb nyelvtanfolyam indult meg. A tanfolyamot mintegy ötvenen hallgatják, nagyobb rész a földmunkás ifjúság. A szerb nyelv oktatásával párhuzamosan időszzerű gazdasági és egészségügyi előadásokat is tartanak. A tanfolyamot az ottani tanítók szervezték meg, az előadásokat is ők tartják”.

1. MSz, 1947. március 16.; NF, 126.

1947. március 12.

Szántó Zoltán belgrádi magyar követ levélben számolt be Gyöngyösi János magyar külügyminiszternek a jugoszláv külügyminisztériumban Simić külügyminiszterrel és Velebit külügyminiszter-helyettessel a csehszlovák–magyar tárgyalásokról folytatott beszélgetéséről, amely során „Simić kijelentette, hogy nagyon örülnének, ha ennek az elmérgesedett kérdésnek a megoldását a jugoszláv kormány közvetítésével elősegíthetnék. Meg fogják fontolni, hogy milyen formában tehetnének eleget a magyar kormány kérésének, gondolkodni fognak a megoldási lehetőségek felett, meg fogják beszélni a kérdést a kormánnyal és előterjesztésemre választ fognak adni”.¹

Tito fogadta Szántó Zoltánt, Magyarország belgrádi követét, aki a találkozási Gyöngyösi Jánosnak még aznap írt jelentésében többek között közölte: „Mondtam a Marsallnak, hogy van nekünk egy beteg külpolitikai kérdésünk, amelyről szeretnék vele beszélni. Itt rögtön közbeszólt, hogy nyilván a csehszlovák–magyar viszonyra gondolok. Nyomban megkérdezte, hogy hogyan történt a tárgyalások hirtelen megszakítása, mikor minden kielégítően haladt a tárgyalás folyamán. Miniszter Úr táviratai

alapján tájékoztattam a Marsallt a magyar kormány álláspontjáról. Tito megjegyezte, hogy ez mind nagyon szép, de meglepően egybeesik az amerikai jegyzék átnyújtásának és a tárgyalások váratlan megszakításának az időpontja. Ekkor a Marsallal is közöltem a magyar kormány kérését. Nagy figyelemmel hallgatta előterjesztésemet, gondolatokba merült és kijelentette, hogy a dolgot meg fogják fontolni, amit lehet, meg fognak tenni. Azután Velebithez fordulva mondta, hogy szerinte lehet valami megfelelő formát találni, ami egyrészt kielégíti a magyarokat is, és nem sérti a csehszlovákok presztízsét sem. Megígérte, hogy a külügyminisztertől választ fogok kapni. Felhívtam a Marsall figyelmét Gottwald csehszlovák miniszterelnöknek a szláv népek együttműködését illető helytelen álláspontjára. [...] Tito nagy figyelemmel, helyeslő fejbólintásokkal kísérte megjegyzéseimet, majd rövid gondolkodás után nagyot sóhajtvá ezt mondta: »Ez sajnos így van, de a magyar–szovjet és a magyar–jugoszláv viszony alakulása ellentmond a Gottwald beszédeiből levonható esetleges helytelen következtetéseknek.« Itt Velebit megjegyezte, hogy a jugoszlávok a szlávokat sem becsülik többre, mint a magyarokat.”²

A vajdasági tartományi pártbizottság jelentésben foglalta össze az > 1947. március 2-án és 9-én lezajlott Népfrent-választások tapasztalatait rámutatva, hogy azokra rányomta bélyegét a beszolgáltatás által kialakult hangulat. A beszolgáltatásban élen járó kommunistákra nem szavaztak, ugyanakkor pedig egyes helységekből, mint pl. Magyarkanizsán vagy Hertelendyfalván a Népbizottságok százával törölték a választói névjegyzékről azokat, akik nem tettek eleget a rájuk kirótt beszolgáltatási kötelezettségnek.³ Utaltak a Népfrentba való beíratás kampányjellegére is, mivel szinte mindenütt kevesebben mentek el szavazni, mint ahány Népfrent-tag volt.

1. MOL XIX-J-1-j-5c-101-1947.; Ua. másolat: MOL XIX-J-4-b-4b-17-pol-1947. – 2. MOL

XIX-J-1-j-5b-100-1947.; MOL XIX-J-1-j 5/b. 25/pol/1947.12.d.; FarkasP 2004. – 3. NF, 275.

1947. március 13.

A *Magyar Szó*ban megjelent a Vajdasági Műkedvelő Színházak Szövetségének felhívása a legjobb műkedvelő együttes címért megszervezett versenyre, amely május 15-én kezdődött, és szeptemberben zárult.

Indul a tavaszi munka felcímmel igyekezett a *Magyar Szó* munkára serkenteni a parasztokat. *Földmunkásaink vállalásai; Traktorállomásaink munkára készen; A noszai kisparasztok már 80 százalékban elvégezték a szántást; Fokozni kell a napraforgó-szerződés megkötését* – ilyen címeket olvashatunk az első oldalon.

A *Magyar Szó* ismertette az *Igaz Szó*, a Magyar Partizánszövetség hetilapja cikkét arról, hogy „ismét hatalmon vannak és sanyargatják a szlovén lakosságot a náci vezetők Karintiában és Steyerben. [...] Karintia szlovén föld, amiről mindenki meggyőződhet, aki hosszabb időt tölt ott”.

A *Magyar Szó* budapesti munkatársa részletesen beszámolt az Arany Bálint kisgazdapárti szervezőtitkár elleni bírósági tárgyalásról. Katonai szervezkedés volt ellene a vád, de a lényegét egy másik jelentésben Szakasits Árpád miniszterelnök-helyettes, a Szociáldemokrata Párt főtitkára mondta ki: „Azt akartuk, hogy a Kisgazdapárt egyszer és mindenkorra semmisítse meg a reakció és Mindszenty hercegprímás minden arra vonatkozó reményét, hogy a párton keresztül győzelemre vihetik az ellenforradalom ügyét.”

1947. március 14.

Szántó Zoltán, Magyarország belgrádi követe sajtófogadást rendezett az Újságíróklubban a jugoszláv sajtó képviselői számára: „Nem régi

szellemű követként érkeztem Belgrádba. A múltban a szomszédos államokban a követek feladata az volt, hogy szítsák az ellentéteket. Eszerint építették ki a kapcsolatokat és összeköttetéseket a sajtóval is. Az én küldetésem mint követé szöges ellentétben áll ezekkel a régi módszerekkel és célkitűzésekkel. Én mint az új demokratikus magyar köztársaság követe jöttem, hogy elősegítsem a jó barátságot mind a szomszédi viszonyban, mind a szilárd együttműködés kiépítésében a demokratikus Magyar Köztársaság és a Jugoszláv Szövetségi Népköztársaság között.”

1947. március 15.

A *Magyar Szó* egész oldalon emlékezett meg az 1848-as forradalom évfordulójáról részleteket közölve Petőfi Sándor naplójából és válogatást adva verseiből.

Ugyanebben a számban felhívást tett közzé a régi jugoszláviai munkás-paraszt sajtó termékeinek begyűjtésére.

Tudósított arról is, hogy Magyarcsernyén megalakult a Magyar Kultúrközösség. Elnökévé Szántó János asztalost, alelnökévé Gyenge Antal földművest választották meg. Ugyanakkor megválasztották az írástudatlanság elleni küzdelem bizottságát is, amelynek tagjai Nagy István, Molnár Sarolta, Csányi József és Márton István.

1947. március 16.

Belgrádban megkezdődött a Szerbiai Népfront I. kongresszusa, amelyen 784 küldött vett részt Szerbiából, 228 Vajdaságból és 113 Kosovo-Metohijából. A kongresszuson az addigi három külön vezetőség helyett a Szerb Népköztársaság egész területére egységes vezetőséget választottak, amely Végrehajtó Bizottságának elnöke Blagoje Nešković, a szerb kormány elnöke lett. A Végrehajtó Bizottság tagjai közé választották Sóti Pált, a Népfront tartományi bizottságának tagját is.¹

Vondra Gyula temerini plébános kihirdette: „Illetékes helyről felkértek, hogy újból hívjam fel a hívek figyelmét a gabonafeleslegek beszolgáltatására. Az országban uralkodó nagy élelemhiány miatt erre feltétlenül szükség van. Azért mindenki helyesebben teszi, ha önként beadja, mert ellenkező esetben szigorú büntetésben részesül.” A beszolgáltatásra vonatkozó hirdetést április közepéig többször megismételte, és a hatóságok kérésének eleget téve a vasárnapi nagymiséken kihirdette a gyűlésekre, választásokra szóló felhívásokat is.²

A titeli Magyar Kultúrközösség megtartotta alakuló közgyűlését. Elnöknek Ördög Lajost, másodelnöknek Takács Andrást, titkárnak Gutvein Ádámot, pénztárnoknak Horváth Józsefet választották meg.³

1. MSz, 1947. március 20. 1.; NF, 73.; HRP3, 394. – 2. Vondra, 19. – 3. MSz, 1947. március 16. 7.; MSz, 1947. március 18. 5.

1947. március 17.

A Zentai Járási Bíróság 30 napi szabadságvesztésre ítélte a martonosi Miloš Bajicót, mert a magyarok iránti gyűlölet kifejezéseképp kocsmában ittasan széttrépte a *Magyar Szót*.¹

1. NMJ, 97.

1947. március 19.

A Szerb KP KB javasolta a Horvát KP KB-nak, hogy a többségében horvátok által lakott Bapska Novak falut csatolják Horvátországhoz, ugyanakkor pedig Jamena szerb falut Vajdasághoz, illetve Szerbiához. A Horvát KP KB a javaslat elfogadásáról 1947. március 21-én hozott határozatot.¹

Szántó Zoltán Gyöngyösi Jánosnak küldött beszámolójában a jugoszláv kormány álláspontját részletezte, miszerint az elvi szempontból elítéli a csehszlovák kormány politikáját a szlovákiai magyar kisebbség kérdésében, mert ez

ellentétben áll a népek egyenjogúságáról vallott álláspontjával. Szerinte a csehszlovák kormány ezzel a jobboldalt akarta volna megnyerni – eredménytelenül. Gyakorlati szempontból is károsnak tartotta ezt a politikát, mert akadályozta a délkelet-európai országok közötti barátság és együttműködés kialakítását. Ennek ellenére a jugoszláv kormány kíméletet tanúsít Csehszlovákiával szemben, melyhez szövetség köti. Tito helytelenítette Gyöngyösi azon lépését, hogy e kérdésben az ENSZ-hez fordult és javasolta, hogy Magyarország is kezdje meg a szlovákok kitelepítését. Simić kijelentette, hogy a magyar kormány szakította meg a csehszlovákokkal a tárgyalásokat. Szántó ezért kérte a magyar kormányt e tévhit eloszlátására.²

1. NF, 242. – 2. MOL XIX-J-1-j 16/b. 106/pol/res/1947.25.d. – 2. MOL XIX-J-1-j 16/b. 106/pol/res/1947.25.d.

1947. március 20.

A Magyar Kommunista Párt Politikai Bizottsága behatóan foglalkozott az ország nemzetközi helyzetével és a koalíciós pártok parlamenti állásfoglalásaival. Arra a meggyőződésre jutott, hogy haladéktalanul előkészületeket kell tennie a célból, hogy Magyarország – a békeszerződés érvénybe lépése után azonnal – részévé váljék a Szovjetunió, Lengyelország, Jugoszlávia és Csehszlovákia által alkotott azon tömörülésnek, amelynek lényegében már Bulgária és Románia is tagja. Megállapította: „Ha ezt elmulasztjuk, elszigetelődünk a valóban demokratikus országoktól. Megnehezítjük az ország további demokratizálódását és megkönnyítjük, hogy Magyarország az angol–amerikai imperialista körök pozíciójává váljék.”¹

1. Balogh 1988, 259.

1947. március 21.

Karlo Mrazović, a JSZNK első budapesti követe elutazott állomáshelyére. > 1947. március 27.

A belgrádi magyar főiskolások Szabadkán ünnepi akadémiát tartottak *Három március* címmel. A bevezető előadást Varga László, a belgrádi magyar főiskolások vezetője tartotta.¹

1. MSz, 1947. március 21. 7.; MSz, 1947. március 24. 3.

1947. március 23.

Megalakult a Szerbiai Íróegyesület. A *Magyar Szó* tudósítása szerint „Vajdaságot Leskovac Mladen, Čiplić Bogdan, Popović Boško és Gál László képviselték. [...] Az alapszabály 6. fejezetének 2. pontja kifejti, hogy az Egyesület egyik főcélja Szerbia nemzeti kisebbségei irodalmának fejlesztése és támogatása, különösen Vajdaságban”.¹

1. MSz, 1947. március 28. 4.

1947. március 24.

A magyar és a csehszlovák kormány képviselői jugoszláv közvetítéssel megegyeztek a lakosságcsere végrehajtásának megindításában.¹

Budapesten jugoszláv estet rendeztek, amelyet Balogh István államtitkár nyitott meg. Lazar Brankov őrnagy, a jugoszláv küldöttség vezetője beszéde után Csuka Zoltán tartott előadást a modern jugoszláv irodalomról.²

A *Magyar Szó* beszámolt arról, hogy „a Kultúr-szövetség titkársága és hivatalai a napokban költöztek át a Minerva-palotából az új székházba. Itt megfelelő elhelyezést nyert a Szövetség titkársága, a könyvkiadó osztály, a *Híd* kiadóhivatala, a főiskolás osztály és a könyvterjesztő osztály a maga raktárával. A hivatali helyiségek mellett e tökéletes és valóban nagyvonalú belső berendezésű épületben méltó helyet kapott a Szövetség tanácsterme, s ugyancsak kitűnő elhelyezést nyert a szövetségi székház könyvtára”.

1. PI Arch. 283/31-83.; Balogh 1988, 130., 359.
– 2. MSz, 1947. március 27. 2.

1947. március 27.

Karlo Mrzović, Jugoszlávia budapesti követe átadta megbízólevelét Tildy Zoltánnak, a Magyar Köztársaság elnökének. > 1947. március 21.

Szabadkáról elindult az első brigád a Šamac–Szarajevó vasútvonal építésére. Az akciót nagyméretű toborzás előzte meg az iskolákban, így a magyar tagozatokban is. A *Magyar Szó* március 9-i tudósítása szerint a szabadkai magyar gimnáziumban 144 diák és négy tanár – Penavinné Borsi Olga, László Ernő, Buljaki Sreten, Mojsije Trilnik –, a tanítóképző 460 tanulója közül 170-en, a tanári kar 14 tagja közül pedig 8-an jelentkeztek.

A *Magyar Szó* beszámolt arról, hogy „Nemrégiben tartotta Tordán alakuló közgyűlését a Magyar Közművelődési Egyesület. Az alakuló közgyűlésen a zrenjanini kultúrgóc megbízásából Nagy Sándor múzeumigazgató, a Magyar Kultúr-szövetség tanácsának tagja jelent meg. [...] Elnök Simon Pál lett, alelnök Barna István, titkár Simon István”.

1947. március 29–30.

Újvidéken megtartották a Vajdasági Egységes Szakszervezetek 8. plénumát, amelyen az újonnan megválasztott 34 tagú Tartományi Bizottságba a következő magyar tagokat választották: Nagy György és Sóti Ferenc (Újvidék), Sándor Lajos (Topolya), Szabó Ida (Szabadka), Szép István (Zenta), Lackó Pál (Palánka).

1947. március 31.

Részlet Titónak a Szövetségi Képviselőházban mondott külpolitikai expozéjából: „Kormányunk emlékiratot intézett a Négy Nagy konferenciájához és okmányszerűen megdönthetetlenül igazolta követeléseink jogosságát Karintia Jugoszláviához való csatolására, mivel ezt a területet nagyjából szlovének lakják, és néprajzilag, valamint történelmi szempontból bennünket

illet meg. Ezenkívül karintiai testvéreink maguk is kitartóan követelik, hogy csatlakozhassanak anyaországukhoz – a Szlovén Népköztársasághoz. [...] A nyugati országok, elsősorban Anglia és Amerika képviselői konokul ellenzik jogos követeléseink kielégítését és azt, hogy a tisztára szlovénlakta Karintia területét Jugoszláviához csatolják. [...] Karintia kérdése azonban a mi számunkra nincs elintézve, és nem kerül le a napirendről mindaddig, amíg egy napon nem rendeződik számunkra igazságosan.”¹

1. MSz, 1947. április 1. 1.

1947. március

A *Híd* 3. számának tartalma: Josip Broz Tito: *Az új típusú demokrácia alapjai*; Gál László: *Nők napja ma*; Forró György: *A szövetségi kormány gazdasági intézkedései*; Csépe Imre: *Versek a múltból*; Radics Nándor: *Emlékezés*; Hangya András: *Csilléző munkások* (Rajz); Lőrinc Péter: *Az állam mi vagyunk*; Csépe Imre: *Üldöz az ösünk*; Majtényi Mihály: *Farkast a szőréről*; Alekszandr Kurszkij: *A Szovjetunió gazdasági ereje*; Sándor Pál: *A magyar fasizmus ideológiája és frazeológiája*; Brindza Károly: *A tanonckérdés*; Lőrinc Péter: *A tanító*; Illés Béla: *Kárpáti rapszódia*; Sulhóf József: *Világszemle*; M. Jeremjeva: *A nők fõlszabadtítása*; Alekszander Geraszimov: *A szovjet művészet*; Szücs Miklós: *A canterbury dékán a Szovjetről*; Georgije Oszipov: *Az ötéves terv eredményei*; Alekszandr Gyakov: *Miért éheznek India?*; Dmitrij Sosztakovics: *A szovjet zeneszerzők*; Ferenczy György: *Illés Béla: Kárpáti rapszódia*.

1947. április 1.

Jugoszlávia Képviselőháza meghozta a kisajátításról szóló törvényt,¹ amely a kisajátítás alapját képező általános érdeket olyan szélesen, a tulajdonos érdekérvényesítési lehetőségét pedig olyan szűken határozta meg, hogy az államosítás burkolt formájának teremtett lehetőséget.

1. Osnovni zakon o eksproprijaciji. SL FNRJ, 1947/28.

1947. április 5.

Szerbia Népképviselőháza elfogadta a Szerbia adminisztratív-területi felosztásáról szóló törvényt, amely megszüntette a körzeteket. A kormány ettől kezdve az addigi 19 körzet helyett 101 járással állt közvetlen kapcsolatban.¹ A törvény hatályba lépésével megváltozott több vajdasági helység neve. Elsősorban a volt német, és a régi Jugoszlávia személyiségeiről elnevezett helységek kaptak új, szerb elnevezést.

1. HRP3, 411.

1947. április 7.

A nagybecskereki Városi Könyvtárban megnyílt a magyar könyvosztály. Mintegy 2 200 szépirodalmi művel rendelkezett.¹

1. MSz, 1947. április 5. 5.

1947. április 8.

A zágrábi magyar főiskolások műsoros estet tartottak az újvidéki Magyar Kultúrkörben.¹

1. MSz, 1947. április 5. 6.

1947. április 8–17.

A Magyar–Jugoszláv Társaság Budapesten megrendezte a Jugoszláv Kultúra Hetét.¹

1. MSz, 1947. április 5. 5.

1947. április 9.

A Vajdasági Tartományi Pártbizottság a beszoigáltatással kapcsolatban az SZKP KB-hoz intézett jelentésében arról is beszámolt, hogy a Topolyai Járási Pártbizottság egyik ülésén úgy határozta, disznóólba zárják azokat a parasztokat, akik nem tesznek eleget a rájuk kirótt beszoigáltatási kötelezettségnek, Bácsfeketehegyen pedig egy paraszt, miután megverték, feleségével együtt felakasztotta magát. Ezt követően a Tartományi Pártbizottság leváltotta a Topolyai Járási Pártbizottságot (két tag kivételével).¹ Ugyanakkor azt is

megállapította, hogy Vajdaságban 2 531 JKP-tag nem tett eleget beszolgáltatási kötelezettségének. A felszólítás után március végéig közülük csak 510-en szolgáltatották be a rájuk kirótt mennyiséget, 300-at a kötelezettség csökkentésével felmentettek, míg 670 tagot kizártak a pártból.²

1. NF, 128. – 2. NF, 129.

1947. április 12.

Szántó Zoltán követ a jugoszláviai sajtó Magyarországgal kapcsolatos cikkeit összefoglaló jelentésében kiemelte: „Most lényegesen többet foglalkozik a magyarországi kérdésekkel és eseményekkel, mint egy évvel vagy fél évvel ezelőtt. Lehet, hogy ennek oka a legutóbbi magyarországi eseményekben található, amikor is »a magyar demokratikus erők komoly offenzívába kezdtek a demokratikus haladás kerékkötői ellen« (*Magyar Szó*). Az itteni magyar sajtó követi a jugoszláv központi lapok irányvonalát. [...] Jellemző, hogy az összeesküvés per tárgyalására a *Magyar Szó* külön tudósítót küldött, kinek beszámolóját a legrészletesebben közölte. [...] A *Magyar Szó*, *7 Nap*, *Híd* és *Ifjúság Szava* gyakran cikkeket közölnek a haladó magyarországi sajtóból. [...] A csehszlovák–magyar kérdésben a központi lapok vonalát be is tartják, részletesebben és egyes magyar forrásokból is közöl híreket a magyar sajtó, különösen a *Magyar Szó*. A magyarországi délszlávok kérdésével is bővebben foglalkozik. Gazdaságunk és újjáépítésünk problémái is gyakran szerepelnek az itteni magyar sajtóban. Nagy teret szentelnek a magyar nyelvű lapok a magyar történelmi eseményeknek. A *7 Nap* március 15-én e nap jegyében jelent meg, a *Magyar Szó* a 19-es forradalomról és annak jellegéről, valamint jelentőségéről írt. A két ország kulturális kapcsolatai részleteiben is foglalkoztatják az itteni magyar lapokat. A jugoszláviai magyar sajtó általában nívósnak mondható.”¹

1. MOL XIX-J-4-b-4b-34-pol-1947.

1947. április 13.

A *Magyar Szó* tájékoztatott arról, hogy a Vajdasági Magyar Kultúrszövetséghez Magyarországról könyvszállítmány érkezett, amelynek egy részét az igénylések alapján szétosztják a közkönyvtáraknak, a többit pedig könyvárusi forgalomba bocsátják.

1947. április 15.

Hír a *Magyar Szóban*: „Megérkezett csehszlovák területre a csehszlovák–magyar lakosságcsereakció keretén belül az első szlovák csoport. Összesen 126-an lépték át a szlovák–magyar határt. Mindannyian Pitvaros faluból valók. Magukkal hozták minden ingóságukat. A szlovák hatóságok az áttelepülőket Galánta vidékére irányították, ahol már minden intézkedés megtörtént elhelyezésükre.”

1947. április 20.

Kenneth Sayers, a londoni *News Chronicle* tudósítója a Titóval készített interjú során megjegyezte: „Nálunk egyes körök, miután úgy látszik, hogy Jugoszlávia nem kapja meg Slovenačka Koruškát, úgy gondolják, hogy az lenne a legjobb, ha a szlovéneket Koruškából Jugoszláviába telepítenék.” Tito így válaszolt: „Ezt nem fogadhatjuk el. A Koruškában élő szlovének nem felelősek a háborúért. Ellenkezőleg, ők a szövetségesek oldalán álltak, tehát a legnagyobb igazságtalanság volna, ha ezt megtennék. Ez semmiben sem különböznék attól, amit Hitler tett, amikor ugyanezeket az embereket széttelepítette. [...] nemcsak az emberek tartoznak hozzánk, hanem a terület is, mert az évszázadokon át a mienk volt. [...] Számunkra ez fontos kérdés, mert ez a határ nemcsak osztrák, hanem német is. Az osztrákok mindig németek maradtak, s ha egy napon a németek ismét háborút indítanak, ők biztosan részt vennének benne.”¹

1. *Borba*, 1947. április 20.; Tito 3, 39–40.

1947. április 24.

A Vajdasági Magyar Kultúrszövetség levele a pancsovai magyar kultúregyesületnek: „A mai telefonutasításunknak megfelelően ismételten, levélben is közöljük a következőket: A Magyar Kultúrszövetség utasítást kapott, hogy a május elseji ünnepségekre Beogradba, Novi Sadra és Szabadkára magyar népviseletű folklórcsoportokat kell kijelölnie. Az elnökség a mai ülésen úgy döntött, hogy a gombosi és kupuszinai¹ csoportját Újvidékre, a doroszlóit Szabadkára és a vojlovciai csoportot Beogradba delegálja az ottani ünnepségekre”.²

1. A település magyar neve Bácskertes. Szerbül Kupusina (és 1904-ig magyarul is Kupuszina). –
2. Földessy összeáll. 1972, 10.

1947. április 28.

Jugoszlávia Képviselőháza elfogadta a népgazdaság fejlődésének első öt éves tervéről szóló törvényt¹ az 1947 és 1951 közötti időszakra, bevezetve a központosított tervezdálkodást. Az akkori politikai eljárásnak megfelelően ezt követően, > **1947. július 5-én** megszületett a hasonló szerbiai törvény, majd > **1947. szeptember 7-én** a Vajdasági Képviselőház Végrehajtó Főbizottsága is meghozta a maga tervdokumentumát. Mint ahogy a terv egészében a hasonló szovjet dokumentumok másolata volt, úgy szerbiai és a vajdasági tervek is megismételték a szövetségi terv kitételeit. A terv alapvető feladatként „a korszerű műszaki alapokon végrehajtott tervszerű iparosítást és villamosítást” jelölte meg, külön súlyt helyezve a nehéziparra, azt állítva, hogy az „minden más gazdasági ágazat fejlődésének feltétele”. Második helyre a mezőgazdaság fejlesztését sorolta, de abból a módból, ahogy a szövetkezetesítést erőszakolta, világossá vált, hogy az ipari munkásság élelmézésének céljából a lehető legtöbbet igyekezett kihozni belőle a lehető legkisebb beruházással. Ez nagy hátrányt okozott a Vajdaságnak, és erre a parlamenti vitában a tartományi képviselők már akkor rámu-

tattak. Alimpije Popović, Újvidék háború utáni első polgármestere köztársasági képviselőként Szerbia Képviselőházában 1947. április 4-én javasolta, hogy az öt éves terv kiemelt létesítményei közé sorolják be a Duna–Tisza–Duna-csatornát is, de javaslatát nem fogadták el. Emellett a Tito–Sztálin konfliktus kirobbanása után a terv teljesítése még több akadályba ütközött: katonai megfontolásokra hivatkozva 71 jelentős ipari létesítményt telepítettek át Vajdaságból az ország belsejébe, 1948. június 3-án népkölcson² írtak ki a terv támogatására, majd 1950 decemberében Jugoszlávia Képviselőháza törvényt³ hozott az 1947–1951 évekre szóló öt éves tervidőszak egy éves meghosszabbításáról és realisabb célokat tűzött ki. A beruházási célkitűzések csak az ún. „kulcsojektumok” megépítésére korlátozódtak, és katonai-biztonsági megfontolásokból azokat az ország belsejében, elsősorban Bosznia-Hercegovinában építették meg. Miután az öt éves terv időszakában Jugoszláviában a társadalmi termék 29%-át, Szerbiában 24%-át, a Vajdaságban pedig mindössze 13%-át fordították beruházásra, a tartomány ipari termelése csak 23%-kal nőtt, miközben ez a növekedés az ország más részeiben 43–56%-os volt.⁴ Mindez a jelentős arányban mezőgazdaságból élő magyar népességet különösen súlyosan érintette.

A belgrádi magyar követség rejtjeltáviratban közölte a magyar külügyminisztériummal: „Itteni fogolytáborokból magyar állampolgársággal, illetőséggel rendelkező német nevű foglyok kiszabadításuk ügyében gyakran fordulnak követséghez.” A távirat továbbiakban javaslatot tett, hogy fenti kategóriába tartozó személyek ügyének kivizsgálására a magyar kormány bizottságot küldjön ki. Miután kiderült, hogy nem hadifoglyokról, hanem polgári személyekről van szó, a magyar kormány elvetette a javaslatot.⁵

A Magyar Szó tájékoztatót: „Vajdaság Főbizottságának közművelődési osztálya a Műkedvelő

Színházak Szövetségével és az egyes vajdasági népek kulturális csúcsszerveivel, Maticákkal és Kultúrszövetségekkel karöltve Vajdaság összes műkedvelő színházai és együttesei részére versenyt írt ki.⁶

1. Zakon o Petogodišnjem planu razvitka narodne privrede Federativne Narodne Republike Jugoslavije u godinama 1947–1951. SL FNRJ, 1947/36.; *Borba*, 1947. május 1. 13–19.; Petranović, Zečević; DERV, 61., 67. – 2. Uredba o narodnom zajmu Petogodišnjeg plana razvitka narodne privrede FNRJ. SL FNRJ, 1948/47. – 3. Zakon o produženju izvršenja Zakona o Petogodišnjem planu razvitka narodne privrede Federativne Narodne Republike Jugoslavije u godinama 1947–1951. SL FNRJ, 1950/71. – 4. DERV, 91–99. – 5. MOL XIX-J-1-j-7b-180156-1947. – 6. L. I.: Versenyvezeték a magyar műkedvelők is. MSz, 1947. április 28. 5.

1947. április

Szántó Zoltán belgrádi magyar követ a központnak küldött jelentésében többek között ezt írta: „Bemutakozó látogatásaim sorozatát a csatások belgrádi utcákat róva, gyalogszerrel kellett lebonyolítanom. Gyakran kellett szégyenkeznem, hogy sáros lábbal állítottam be egy-egy követ vagy miniszter dolgozószobájába. Megtörtént, hogy megsajnálta, és autón küldtek haza. Az is megtörtént, hogy rossz időjárás következtében, az utolsó pillanatban le kellett mondanom látogatásokat, mire autót küldtek értem.” Majd a nyomaték kedvéért még hozzáfűzte: „Nem jó dolog, ha egy követ munkakörülményei sajnálkozást váltanak ki kollégái körében. Nem kevésbé kínos a látogatók fogadása szűk, tisztának nem mondható szállodai szobámban, melynek mennyezetén a beszivárgó hólé fantasztikus freskókat képezett ki. [...] Ma délután az Avalán lesz egy fogadás, de még nem tudom, hogy részt tudok-e ezen venni. Most körületelefonálunk a városban megtudni, hogy melyik követ lenne olyan szíves autójára felvenni.”¹

1. MOL XIX – J-4-a-Belgrád-40-1947. 1. doboz. Idézi A. Sajti 2009.

1947. május 1.

Újvidéken felvonulást szerveztek a munka ünnepe alkalmából 50 000 résztvevővel, „amelyen a Vajdaságban élő nemzetek és nemzetiségek egyenjogúságát manifesztálták”¹

Az újvidéki Kultúrotthonban megnyílt a május 25-ig tartó Könyvvásár.²

1. HRP3, 422. – 2. MSz, 1947. május 10. 4.; MSz, 1947. május 22. 6.

1947. május 2.

Szántó Zoltán belgrádi magyar követ a Gyöngyösi János külügyminiszterhez címzett levelében, összefoglalva a Bebler külügyminiszterhelyetessel és Bane Andrejev bányaugyi miniszterrel folytatott nem hivatalos beszélgetéseit, megjegyezte: „A jugoszláv kormány részéről tapasztalható barátság és szívélyesség mellett megfigyelhető bizonyos tartózkodás is hazánkkal szemben. [...] Jugoszláv politikusok szerint Magyarország jövő magatartása még bizonytalan, nem világos még számukra, hogy Magyarország ék vagy a kapocs szerepét fogja-e vállalni. [...] Andrejev miniszter szerint a jugoszláv kormány számára nem kétséges, hogy történnek vagy fognak történni kísérletek abban az irányban, hogy Magyarországot eszközül használják fel a szomszédos demokráciák ellen. Ezek a kísérletek erős próbának fogják kitenni a magyar demokrácia teherbíró képességét. Nagy kölcsönöket, sőt területi engedményeket fognak kilátásba helyezni, hogy megnyerjék Magyarországot agresszív terveik végrehajtásához. Ekkor fog kiderülni, hogy Magyarország valóban szakított-e régi politikájával, vagy pedig más változatban ismét vállalja-e a vazallus szerepét szomszédjaival szemben. Bár elismertem, hogy vannak Magyarországon bizonyos körök, amelyek szívesen látnák az ország visszakanyarodását egy »nagymagyar« mezbe öltöztetett csatlóspolitikához, azonban felhívtam a jugoszláv politikusok figyelmét arra,

hogy ez nem azonosítható a magyar kormány politikájával.”¹

1. MOL XIX-J-1-j-5b-158-1947.

1947. május 6.

Szántó Zoltán Gyöngyösi Jánosnak küldött beszámolójában kifejtette a jugoszláv kételyeket. Mint írta: „Szemmel látható óvatosságot tanúsítottak a jugoszlávok az országaink közötti barátságos viszony külső demonstrálásában. Ez nem magyarázható azzal, hogy a háborúban ellenségként álltunk egymással szemben – írta a követ –, hiszen Jugoszlávia és Bulgária is más-más oldalon álltak a háborúban, most mégis reménykeltő kapcsolatokat építenek ki. A jugoszláv külpolitika kettős célt követett: egyrészt hosszú időre biztosítani akarta a békét, másrészt az ország függetlenségének megtartását tűzte ki célul. Veszélyt az angolszász hatalmakban láttak a jugoszlávok, ugyanis azok a balkáni politikába is be akarnak avatkozni. [...] A délszlávok nem kételkednek abban, hogy északi szomszédjuk a békét szeretné, de szerintük a világháború óta új helyzet alakult ki (mint például a németkérdés, illetve az Amerikai Egyesült Államok előretörése). Számukra Magyarország álláspontja ezekben a kérdésekben még bizonytalan, s ezért a jugoszláv kormány bizonyos mértékig tartózkodó volt. Szerintük a magyar demokráciát próbára fogják tenni a nyugati hatalmak, mégpedig területi engedmények kilátásba helyezésével.” A követ azon a véleményen volt, hogy a jugoszláv vezető körökben az iménti vélekedés a domináns.¹

A *Magyar Szó* közölte, hogy „a Szerb Népköztársaság Szkupstinájának Prezídiuma nemrég kihirdette a Szerb Népköztársaság közigazgatási-területi beosztását, amelyben megváltozott több vajdasági község helységneve”, és közölte a megváltozott helységneveket. Elsősorban a volt német és a régi Jugoszlávia személyiségeiről elnevezett helységek kaptak új, szerb elnevezést.

1. MOL XIX-J-1-k 5/b. 158/res/pol/1947.12.d; FarkasP 2004.

1947. május 7.

A szabadkai Népkörben megtartották Csépe Imre, Lukács Gyula és Markovics János szerzői estjét.¹

1. MSz, 1947. május 11. 5.

1947. május 7–8.

A Magyarországi Református Egyház Zsinata VII. ülészakának határozatában megállapította, hogy a háború alatt visszacsatolt területek integrálására vonatkozó határozatok a második világháborút lezáró békeszerződésekkel érvényüket veszítették, és kimondta, hogy a Magyarországi Református Egyház a Magyarország területén lévő református keresztyén egyházközségeket foglalja magában.¹

1. Szathmáry Béla: *A Magyarországi Református Egyház szervezetének kialakulása és jelenlegi működése, különös tekintettel az egyházi bíraskodásra*. PhD-értekezés. Sárospatak, 2004, Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, 104.; Csűrös András Jakab: Pap Béla zsinati tevékenysége, különös tekintettel az 1951. október 24-i ülésre. *Confessio*, 2007. 4.

1947. május 8.

A Minisztertanács 175. ülésén hozzájárulását adta a magyar–jugoszláv alumíniummegyezmény megkötéséhez.¹ > 1947. május 11.

1. MJNJ44-47.

1947. május 9.

A *Magyar Szó* közölte: „A Vajdasági Főbizottság kultúrosztálya egy nemrég határozatával dr. Hock Rezsőt helyezte a Vajdasági Magyar Népszínház megüresedett igazgatói székébe. Ezzel az intézkedéssel a Magyar Népszínháznak, ennek a jugoszláviai magyarság szempontjából nagy fontosságú kultúrintézménynek az élére olyan ember került, akinek eddigi tevékenysége és múltja reményt nyújt arra, hogy a Népszínházat gyors iramú fejlődés útjára vezeti.”

1947. május 11.

Belgrádban aláírták a jugoszláv–magyar kereskedelmi egyezményt az alumíniumipar terén való gazdasági együttműködésről.¹ A magyar kormány 32 millió dollár értékben vállalta jugoszláviai alumíniumipari telepek felépítését és berendezését. Jugoszlávia dollárban fizetett, illetve timföldet szállított. 1947 kora őszen Belgrádban már hosszú lejáratú, ötéves kereskedelmi szerződést készítettek elő, aminek keretében Jugoszlávia 130 millió dolláros rendeléseket adott volna Magyarországnak, de ez az 1948-as politikai szakítás miatt már nem valósulhatott meg. >

1947. május 8.

1. MSz, 1947. május 13. 1.; MOL XIX-J-1-j-4bc-00800-13-1956.; *Magyar–jugoszláv kapcsolatok 1956. Dokumentumok*. Budapest, 1995, MTA Jelenkorkutató Bizottság, 57.; Berend T. Iván: *Újjáépítés és a nagytőke elleni harc Magyarországon 1945–1948*. Budapest, 1962, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 281.; FarkasP 2004.

1947. május 12.

A Vajdasági Magyar Kultúrszövetség körlevele a „kultúrgócokhoz”: „A gócotak ismételtén figyelmeztetjük, hogy a Szövetség által indított kulturális versenyeket körzetük területén minden tagegyesület és kulturális csoport bevonásával rendezzék meg. Ezért a magyar műkedvelők versenyének lebonyolítására, az idecsatolt magyar és szláv nyelvű utasítások áttanulmányozása után, minden előkészületet tegyenek meg, hogy a versenyt a megjelölt határidők szerint lehessen levezetni. A selejtező csoportversenyek előkészítéséről, a gócversenyek döntőiről, a benevezésekről azonnal adjanak jelentést a központnak. A magyar dalárdák versenyének lebonyolítására, amelyek közeledő első határideje május 25., vonjanak be minden magyar nyelvű dalárdát, amely a góc területén működik, és jelentsék be szervezésüket, a versenyek színhelyeinek kijelölése érdekében ezt azonnal közöljék a központtal.”¹

1. Földessy összeáll. 1972, 11.

1947. május 16.

Felhívás a *Magyar Szóban*: „A vajdasági Magyar Kultúrszövetség titkársága közli a Szövetség keretében működő tagegyesületekkel, hogy folyó év június hó 8-án az egész országban megünneplik Petar Petrović Njegos kiváló szerb költő nagy művének, a *Hegyek koszorúja* megjelenésének századik évfordulóját. Ebbe a nagyszabású kultúrünnepekségbe Vajdaság magyarsága is bekapcsolódik és a testvériség–egység szellemében ünnepli majd a jugoszláv költészet halhatatlan remekművét. A szövetségi titkárság az ünnepekséggel kapcsolatban fölhívja a magyar kultúrköröket, hogy június 8-án minden egyesület rendezze meg az emlékünnepet. Az ünnepi kultúrest anyagát a rendezőség megtalálhatja a *Híd* májusi kettős számában Njegos és a 48-as forradalom címen. A *Híd* júniusi számában, amely május utolsó napjaiban hagyja el a sajtót, közli a folyóirat a *Hegyek koszorúja* méltatását és két részletet a hőskölteményből. A rendezőség ezt az anyagot használja föl a műsor összeállításában, s amennyiben műkedvelő együttes is működik az egyesületben, a hősköltemény hatodik képét jelenet formájában vigyék színpadra. Egyesületeink vezetőségei mindenütt törekedjenek arra, hogy rendezvényeiket tökéletes siker koronázza.”¹ >

1947. június 11.

1. MSz, 1947. május 16. 4.

1947. május 16.

Vajdaság Főbizottságának Elnöksége fogadta az Újvidéken vendégszereplő Vajdasági Magyar Népszínház küldöttségét, melynek vezetője, Hock Rudolf színházigazgató betérjesztette a színház igényét a terepjárás rendszeresítésére.

1947. május 16–18.

Újvidéken a tartományi színházi szemle keretében a Vajdasági Magyar Népszínház bemutatta Móricz Zsigmond *Ludas Matyi*, Molnár Ferenc *Liliom* és Herman Heyermans *Remény* című darabját.¹

1. MSz, 1947. május 10. 4.

1947. május 17.

A *Magyar Szó* a Tanjug nyomán ismertette Sztálinnak a Rákosi Mátyás május 9-én hozzá intézett levelére adott válaszát, miszerint a szovjet kormány úgy határozott, hogy „a magyar békeszerződés törvénybe iktatására és életbe léptetésére való tekintet nélkül már ez év májusában megkezdik a magyar hadifoglyok hazaszállítását a Szovjetunió területéről”.

A *Magyar Szó* közölte Szántó Zoltán belgrádi magyar követnek a budapesti *Szabad Nép* számára adott nyilatkozatát, miszerint „Jugoszláviában mindenütt a legjobb szándékkal és legteljesebb megértéssel találkoztam Magyarország iránt és a legőszintébb vágygal az együttműködésre. Ez nyilvánul meg a jugoszláv kormánynak abban a gesztusában is, hogy minden feltétel nélkül hazaengedi a magyar hadifoglyokat Jugoszláviából. Ennek az őszinte barátságnak köszönhető az is, hogy Jugoszlávia visszafogadja a jugoszláv állampolgárságú magyar hadifoglyokat, akik most a Szovjetunióban tartózkodnak”.

Ugyanott Szántó kijelentette: „A magyarok Jugoszláviában teljesen egyenjogúak a többi népekkel. A magyar falvakon és szállásokon élénk kulturális tevékenység fejlődik. A jugoszláviai magyarok a legnagyobb lendülettel dolgoznak és minden téren nagy kezdeményezést tanúsítanak. A magyaroknak vannak képviselői a szerb és a horvát parlamentben és a Jugoszláv Szövetségi Szkupstinában is”.

1947. május 18.

Megérkezett Budapestre és nyilatkozatot adott Karlo Mrazović jugoszláv követ.¹

1. MOL XIX-J-1-j-4bc-00800-13-1956.

1947. május 19.

A *Magyar Szó* ismertette Karlo Mrazović budapesti jugoszláv követnek a *Szabad Nép* számára

adott interjúját: „...a magyar kisebbség a jugoszláv polgárok összes jogait élvezzi, és cselekvőleg részt vesz a népi Jugoszlávia felépítésében, úgyhogy a magyar nép büszke lehet a jugoszláviai magyarságra.”

1947. május 21.

Radányi ezredes, a Honvédelmi Minisztérium Elnökségének vezetője Gyöngyösi János külügyminiszterhez intézett levelében nem javasolta egy olyan bizottság megalakítását és Jugoszláviába küldését, amely a Jugoszláviában lévő hadifoglyok közül kiválogatná a „német nevű” magyar állampolgárságú hadifoglyokat, azzal érvelve, hogy „nincs olyan rendelkezés, amely – a nyelv vagy a nemzetiséghez tartozás figyelembevételével – a hazaszállításra váró hadifoglyok között megkülönböztetést tenne, sőt a békeszerződés említett 21. cikke értelmében a Miniszter Úr elnöklété alatt működő tárcaközi bizottság által előkészített egyezménytervezet is azt az álláspontot képviseli, hogy a hadifoglyok minden egyéni megkülönböztetés nélkül hazaszállítandók”. Ugyanakkor azt is hangsúlyozta, hogy „a német nevű magyar hadifoglyok soron kívüli hazaszállításával kapcsolatos intézkedések véleményem szerint semmi esetre sem eredményezhetik azt, hogy a magyar nemzetiségű állampolgárok hátrányosabb helyzetbe kerüljenek a német nemzetiségűekkel szemben”.¹

1. MOL XIX-J-1-j-4a-180187-1947.

1947. május 27–28.

Sztálin és Tito megállapodott abban, hogy Jugoszlávia nem veti fel a bajai háromszög kérdését,¹ vagyis nem követeli e terület Magyarországtól Jugoszláviához való csatolását.

1 A dokumentumot közli Mezei Géza szerk.: *Európa kettészakítása és a kétpólusú nemzetközi rend születése (1945–1949). I.* Budapest, 2001, Új Mandátum Könyvkiadó, 175–178. Idézi A. Sajti 2004, 349.

1947. május 28.

A szabadkai Népkör népegyleti alosztálya megszervezte a fiatal diákirók és költők szerzői estjét. Közreműködött: Pap József, Felcser Antal, Gellér Tibor, Fehér Ferenc, Dévavári Zoltán.

1947. május 29.

Magyarország Minisztertanácsa 179. ülésén hozzájárulását adta a magyar–jugoszláv kulturális egyezmény megkötéséhez.¹ > **1947. augusztus 7.;** > **1947. szeptember 27.;** > **1947. október 15.;** > **1947. november;** > **1947. december 5.**

1. MJNJ44-47.

1947. május 30.

A Magyar Kultúrszövetség pályázatot hirdetett 1948. évi *Népnaptár*ának fedőlapjára a pályamunkák témáját a következőképp jelölve meg: „iparosítás és villamosítás az első öt éves terv kezdetén; az ipari munkásság és a földmunkásság testvéri együttműködése az újjáépítésben.” A fedőlaptervéért Nagy Sándor nagybecskereki tanár, a fejléctervekért pedig Hangya András kapta az első díjat.¹

1. MSz, 1947. június 3. 5.; MSz, 1947. augusztus 25. 4.

1947. május 31.

Miután Nagy Ferenc magyar miniszterelnök előző nap lemondott, Dinnyés Lajos, az új miniszterelnök bemutatta kormányának tagjait a köztársasági elnöknek, s a kormány még ugyanazon órában letette az esküt Tildy Zoltán előtt.¹

Zágrábban megnyílt a háború utáni első nemzetközi vásár, amelyen a jugoszláv vállalatokon kívül részt vettek a Szovjetunió, Bulgária, Albánia, Magyarország, Csehszlovákia, Lengyelország, Olaszország, Belgium, Hollandia és Franciaország vállalatai is.²

1. Balogh 1988, 261. – 2. HRP3, 433.

1947. május

A *Híd* 4–5. számának tartalma: Steinfeld Sándor: *1947. május 1.*; Brindza Károly: *Májusi emlék*; Hangya András: *Rajz*; Rato Dugonjic: *A Népi Ifjúságról*; Gál László: *Számadás*; Lukács Gyula: *A civilizáció nevében*; Csépe Imre: *Öregapám emlékére*; Bogdan Čiplic: *Találkozás az éjszakában*; Vlay Lajos: *Két vers*; Lévy Endre: *Elmosta az eső*; Vlay Lajos: *Kilenc fogoly dala*; Lőrinc Péter: *Maskovszki, az órás*; Pap József: *Az új asszonyhoz*; Živojin Boškov: *Njegoš és az 1848-as forradalom*; Varga Jenő: *Az angol–amerikai gazdasági kapcsolatok*; Sulhóf József: *Világszemle*; Keck Zsigmond: *Ihol elindula tizenkét kőműves*; Orosz–magyar történelmi kapcsolatok; Gál László: *Az új magyar irodalom kérdései*; Hock Rezső: *A magyar–jugoszláv társaság egy éve*; Lázár Péter: *Testnevelésünk*.

1947. június 2.

A Magyar Építőipari Munkások Országos Szövetsége és a Jugoszláv Munkaügyi Minisztérium megállapodást kötött, hogy több ezer építőmunkás érkezik Magyarországról, „hogy elősegítse az öt éves tervvel kitűzött célok megvalósítását”. A *Magyar Szó* június 5-i cikke ezzel kapcsolatban megjegyezte: „Hazánk munkaügyi minisztériuma nagy megértést tanúsított a magyarországi dolgozók helyzete iránt, amikor elhatározta, hogy munkát nyújt számukra népi államunkban. Ugyanis a magyarországi építőmunkásoknak 60–70 százaléka még ma is munka nélkül áll.”¹

1. MSz, 1947. június 5. 1–2.

1947. június 3.

„A felszabadulás után népköztársaságunk kormányának határozatával ezen a vidéken is megkezdtek a telepes falvak építését. Már 1946-ban három települést összesen száz házzal felépítettek Észak-Bácskában. Ebben az évben 9 új település – 1480 ház – építését irányozták elő ezen a vidéken” – írta a *Magyar Szó*-ban Baki Ferenc, a Vajdasági Felügyelő Bizottság felügyelője az

építőanyag szállításának szervezatlensége miatt panaszkodva.

1947. június 5.

Temerinben megtartották a templom körüli utolsó körmenetet, amelyet a hatóság néhány nappal július 20. – Illés-nap, Temerin fogadott ünnepe – előtt betiltott. Ettől kezdve a körmeneteket csak a templom udvarában tarthatták.¹

1. Vondra, 28.

1947. június 7.

A *Magyar Szó* ismertette májusi tudósítóversenyének eredményeit. A legjobb tudósítónak Láng Pál szabadkai munkáslevelezőjét kiáltották ki megjegyezve: „Versenyünk legnagyobb eredménye az, hogy lapunknak naponta jó részét a magyar dolgozó nép írja, akár közvetlenül közölt írásaik, akár felhasználható adataik által.”

1947. június 8.

Szabadkán megtartották a vajdasági magyar dalárdák versenyének döntőjét, amelyen a zombori Közművelődési Közösség dalárdája lett a győztes.¹ > **1947. június 14.**

1. MSz, 1947. június 5. 6.; MSz, 1947. június 10. 5.; MSz, 1947. június 12.

1947. június 11.

Az újvidéki Magyar Kultúrkörben tartott Njegoš-emlékesten a költőről Gál László mondott ismertetőt, műveiből Demuth Margit adott elő részleteket. > **1947. május 16.**

1947. június 12.

A *Magyar Szó* ismertette a Vajdaság 1947. évi költségvetéséből közművelődési célokra szánt tételeket megjegyezve: „az általános művelődési szempontok mellett az egyes többnemzetiségű vidékek különleges költségvetési szempontjai is – a lehetőségek határain belül – figyelembe kerültek és számszerű megoldást nyertek.” A

kimutatás szerint a kultúrosztály kiadásaira 226 536 980 dinárt irányoztak elő, ami a tartomány költségvetésének 22,33%-a. Ennek legnagyobb része, 126 820 970 dinár az elemi iskolák, 900 000 a középiskolák, 720 000 a bölcsészeti fakultás, 19 179 330 dinár pedig a nyolc vajdasági népszínház fenntartására szolgált.

1947. június 13.

Dr. Szécsenfalvi Ferenc, az Államrendőrség Vilányi járási kapitánya jelentésében arról számolt be, hogy „Keokh. 194/eln. 1947. IV./4.b rendeletét, melyet a Jugoszláviából átszivárgott sváb lakosságra is alkalmazni kell, végrehajtani nem tudom, mert a határon átszökött egyéneket, akiket magyar területen fognak el a határszervek vagy razzia alkalmával mint jugoszláv állampolgárok kerülnek a kapitányságra, a határon – a rendelet utasítása szerint – áttenni nem lehet, mert azokat a jugoszláv határőrség nem veszi át. Olyan területen, ahol őrség nincsen, az áttett személyek újból visszajönnek. Ennek következtében már a járás területén oly nagy számban vannak jugoszláv állampolgár német nemzetiségű személyek, akikkel a rendelet szellemében eljárni nem tudunk éppen a fent említett oknál fogva, hogy a lakosság hangulatát is erősen befolyásolja. Olyan hangok hallatszanak, hogy a rendőrség szemet huny az átszivárgott svábok itt-tartózkodása felett.”¹

1. MOL XIX-J-4-b-29f-3827-1947.

1947. június 14.

Szántó Zoltán belgrádi magyar követ nyolcnapos bácskai körútra indult, amelynek tapasztalatait > **1947. június 28-án** keltezett jelentésében foglalta össze.¹

A vajdasági dalárdák versenyének újvidéki zárórendezvényén a magyar dalárdákat a zombori Közművelődési Közösség dalárdája képviselte. > **1947. június 8.**

1. MOL XIX-J-4-b-4b-42-pol-1947.

1947. június 15.

A szabadkai Népkörben megtartották a „szabadkai kultúrgóc” magyar műkedvelő csoportjainak versenyét.¹

1. MSz, 1947. június 15. 5.

1947. június 15–16.

A *Magyar Szó* Szántó Zoltán belgrádi magyar követ bácskai körútjáról tudósítva megjegyezte: „Jugoszlávia fennállása óta először történik meg, hogy Magyarország hivatalos képviselője ellátogat ide, és közvetlen érintkezésbe lép a jugoszláviai magyar tömegekkel. A régi Jugoszlávia nemzetiségi politikája és demokrácia-ellenes, nemzetiségi elnyomó szelleme mellett ez elképzelhetetlen volt, és a régi Jugoszláviában egyetlenegyszer sem történt meg, hogy a beogradi magyar diplomáciai képviselő tagjai felkereshették otthonaikban saját vidékükön, munkahelyeiken a Jugoszláviában élő és dolgozó magyarokat. Nyilvánvaló azonban, hogy a régi fasiszta szellemű Magyarország képviselője nem is keresett ilyenfajta érintkezést a magyar dolgozókkal.”¹

1. MSz, 1947. június 15. 1.; MSz, 1947. június 16. 1.

1947. június 16.

Szántó Zoltán belgrádi magyar követ bácskai körútja során a szabadkai Népkörben tiszteletére adott vacsorán „beszédében az elismerés hangján szólt hazánk nemzetiségi politikájáról, amely példaadó minden tekintetben. Ezzel kapcsolatban megemlítette azt is, hogy Magyarországon egyelőre még nem ilyen derűs a délszláv kisebbségek élete. A közelmúltban történt változások – mondotta Szántó Zoltán – alapot adnak arra, hogy a legnagyobb nyugalommal és a legnagyobb derűlátással nézzek a jövőbe a jugoszláv–magyar barátságot és együttműködést illetően.”¹

1. MSz, 1947. június 19. 3.

1947. június 18.

Szántó Zoltán belgrádi magyar követ bácskai körútja során Topolyán kijelentette: „Büszkeséggel tölt el, hogy a topolyai magyarok olyan szorgalmasan dolgoznak, hogy derekasan kiveszik részüket az új Jugoszlávia – Tito Jugoszláviájának – építésében. Csak tovább, előre a megkezdett úton!”¹

1. MSz, 1947. június 20. 3.

1947. június 20.

A *Magyar Szó* részletesen beszámolt arról, hogy a vajdasági népképviselők újvidéki megbeszélése után a magyar képviselők is „sorra járnak körzeteik helységeit és széles körű konferenciákat tartva részletesen megbeszélnek választóikkal a szabad gabona felajánlásának kérdéseit”. Közli, hogy „dr. Gyetvai Károly Kishegyesen, Brindza Károly pedig Topolyán tartott népes értekezletet, és Csantavérre is ellátogatott. Lőrök István Moravicán,¹ Csík Ferenc pedig Pacséron, Bajsán és Bački Sokolacon² ismertette az új gabonarendelelet. [...] A topolyai határ különböző részeiből összegyűlt mintegy 250 paraszt előtt Brindza Károly, a Szerb Népköztársaság topolyai képviselője tartott beszédet. Ismertette azokat az előnyöket, amelyeket a gabonaszervezővel biztosít népi államunk a termelő parasztság részére; másrészt rámutatott arra, hogy a parasztság ebben a pillanatban a gabonaszervezők kötéssel támogathatja legjobban öt éves tervünk megvalósítását. Leleplezte a reakciós elemek hazug propagandáját, akik a parasztságot le akarják beszélni a szerződéskötésekről. Pedig a szerződések határozottan a parasztság gazdasági helyzetének további javulását eredményezik”.

Szántó Zoltán belgrádi magyar követ bácskai körútja során Zentán „szólt a vajdasági magyar értelmiségiek azon rétegéről is, amely félrehúzódik vagy kizárólag a kultúrmunkában tevékenykedik. Az értelmiségnek ezen rétege – jelentette

ki Szántó Zoltán – nem ismerte fel útját, és nem teljesíti a nép iránti kötelességét. Homokra építenek azok, akik a vizályokban látják jövőjüket. Jugoszláviában a dolgozó nép vette kezébe a hatalmat, és Magyarország népe is megindult a történelmi úton. A haladás irányával nem lehet szembeállni – fejezte be pohárköszöntőjét Szántó Zoltán”.

1. Bácskossuthfalva, másként Kossuthfalva, Ómoravica. Szerbül Stara Moravica. – 2. Magyarul Cserepes. A székelyek háború alatti odateleptetésének idejében Istensegíts, Bácsandrás, Bácsandrászállás.

1947. június 23.

Megkötötték az újabb (> 1946. december 30.) magyar–jugoszláv árucere-forgalmi megállapodást.¹ Ugyanaznap a két ország légiforgalmi egyezményt kötött, melyben megállapodtak a kölcsönös légtérhasználatban.²

1. MOL XIX-J-1-j-4bc-00800-13-1956. – 2. MOL XIX-J-1-k 4/a. 214.0333/1947.4.d.; MOL XIX-J-1-j-4bc-00800-13-1956.; FarkasP 2004.

1947. június 25.

Kongó Tivadar, a Vajdasági Magyar Kultúr-szövetség titkára értesítette a belgrádi magyar követséget, hogy kérésükre beszerezte a megjelölt könyveket és azokat – a már megküldött ajándék könyvcsomag mellett – megküldte a šamac–sarajevói vasútvonalon dolgozó magyarországi Petőfi Sándor ifúsági brigádnak.¹

1. MOL XIX-J-4-b-20d-2801-1947.

1947. június 26.

Szántó Zoltán belgrádi magyar követ Belgrádban sajtóértekezletet tartott, amelyen bácskai útján szerzett benyomásairól nyilatkozott. 1947. június 28-án keltezett jelentésében megjegyezte: „Nyilatkozatomat a jugoszláv sajtó és a rádióállomások majdnem teljes egészében közölték. A sajtóértekezleten igen kínosan érintett a Tanjug munkatársának felszólalása, amelyből kiderült, hogy a jugoszlávok nem tartják kielégítőnek a

magyar sajtó magatartását a bácskai utazással kapcsolatban.”¹

1. MOL XIX-J-4-b-4b-42-pol-1947.

1947. június 28.

Szántó Zoltán belgrádi magyar követ a Mihályffy Ernőnek, a külügyminisztérium ideiglenes vezetésével megbízott tájékoztatásügyi miniszternek küldött jelentésében beszámolt nyolcnapos bácskai körútról. Úgy értékelte, hogy a jugoszláv kormány „semmit sem akadályozta, hogy teljesen szabadon érintkezhesen a magyar és jugoszláv lakosság minden rétegével. Látogatásom politikai jelentőségét azzal is igyekeztek kidomborítani, hogy kíséretemben állandóan jelen volt a Vajdasági Önkormányzat kormányának 1-2 tagja, továbbá a városi és járási hatóságok vezetői”.¹

1. MOL XIX-J-1-j-16b-2891-1947; MOL XIX-J-1-j-Jugoszlávia-16/6-2891/pol. 1947. 25. d. Idézi A. Sajtí 2004, 382.

1947. június

A *Híd* 6. számának tartalma: Lőrinc Péter: *Hegyek koszorúja*; Njegoš: *Hegyek koszorúja*; Edvard Kardelj: *Az ellenőrzésről*; Thurzó Lajos: *Trieszti munkás*; Major László: *Népi kollégiumok és az új magyar értelmiség*; Csépe Imre: *Harc az árral*; Gajdos¹ [Gottesmann] Tibor: *Szegénysor*; Aniszimov Iván: *Kapitalizmus és kultúra*; Forró György: *A vezetőségi alap*; Varga Jenő: *A kül- és belpolitika a tőkésrendszer általános válságának korszakában*; Gamsz András: *Az individualizmusról*; Szücs Miklós: *Az angol pártkongresszusról*; Nyikolaj Melynikov: *Milyen jóvátételt kap Anglia?*; *Ami nem volt Oroszország térképén*; Szücs Miklós: *Az angol bányászok*.

Újvidéken 2 000 példányban megjelent a *Pionirska zbradka* című ruszin nyelvű gyermeklap első száma.²

1. Gottesmann Tibor (1917–1997) Gajdos Tibor néven tette közzé munkáit. – 2. Stoković 1975, 234., 277.

1947. július 1.

A *Híd* szerkesztősége határozatot hozott 1947. évi irodalmi pályázatának meghirdetéséről.¹ Pályázni elbeszéléssel, verssel, valamint egyfelvonásos és háromfelvonásos színdarabbal lehetett.

A *Híd* novemberi és decemberi számában megjelentetett tájékoztatás alapján a novellapályázatra 36, a verspályázatra 24 pályamunka érkezett. A bírálóbizottság (Gál László, Keck Zsigmond, Löbl Árpád, Majtényi Mihály, dr. Steinfeld Sándor) a novellapályázaton első díjat nem osztott ki, a második díjat Kolozsi Tibornak (*Mérgezett eperpálinka*), a harmadikat pedig Dudás Kálmánnak (*Ősztől tavaszig*) és az *Induló élet* című novella szerzőjének ítélte oda. A verspályázaton első díjjal Markovics Jánost jutalmazta *A munka asszonya* című elbeszélő költeményéért. A második díjat Dudás Kálmán (*Tanú*), a harmadikat Zvertyel [Zákány] Antal² (*A jelenhez*) kapta.

1. MSz, 1947. július 4. 1.; *Híd*, 1947. 11. 841–842.; *Híd*, 1947. 12. 899–900. – 2. Zvertyel Antal (1918–1987) költő és újságíró a háború után a közéletben Zákány Antal néven szerepelt.

1947. július 2.

Debrecenben megtartották a Magyar–Jugoszláv Társaság alakuló közgyűlését. A díszelnökség tagjai: Tildy Zoltán köztársasági elnök, Ortutay Gyula közoktatási miniszter, Mihályffy Ernő tájékoztatási miniszter, Karlo Mrazović budapesti jugoszláv követ és Živko Boarov budapesti jugoszláv sajtóattasé.

1947. július 4.

A *Magyar Szó* közölte, hogy „az elmúlt két hét alatt” három magyar nyelvű füzet jelent meg, köztük a JSZNK Alkotmánya.

1947. július 5.

Szerbia Népképviselőházának első rendes ülésén elfogadták a köztársaság ötéves tervét, amely az

elsődleges feladatok közé sorolja a Duna–Tisza–Duna-csatorna kiépítését.¹ > 1947. április 28.; > 1947. szeptember 7.

Pécsett megnyitották a délszláv iskolák oktatóinak továbbképző tanfolyamát. A megnyitón „Jančić Nikola jugoszláv tanító, a tanfolyam vezetője kiemelte, hogy a tanfolyam a magyarországi szlávok antifasiszta frontjának kezdeményezésére alakult meg, és a magyar kormány őszinte jóindulatot tanúsított a jugoszláv iskolák kérdésében. Rob Antal, az antifasiszta front főtitkára rámutatott az anyanyelvű oktatás fontosságára és arra, hogy a jugoszláv tanítók úttörő munkát végeznek a haladó szellemű oktatás terén Magyarországon”.²

1. MSz, 1947. június 20. 3.; DERV, 67. – 2. MSz, 1947. július 6. 3.

1947. július 6.

Újvidéken a felkelés napja¹ alkalmából rendezett ünnepi akadémián Dušan Bogdanov beszédében kijelentette: „Ma csak a magyar kisebbség különböző reakciós és fasiszta szellemű maradványai szítják a sovinizmust és revansizmust, de már az ő hevíük is lehűl, és nem beszélnek dicsőően Magyarországról, mert látják, hogy Magyarország is teljesen demokratizálódik.”

1. A felkelés napjaként Jugoszlávia minden köztársaságában megünnepezték azt a napot, amelyen 1941-ben megkezdődött a megszállókkal szembeni fegyveres ellenállás. Ez a nap Szerbiában július 7., Crna Gorában július 13., Szlovéniában július 22., Horvátországban és Bosznia-Hercegovinában július 27., Macedóniában pedig október 11. volt. Az összjugoszláv felkelés napja 1956-tól július 4. volt, és harcosok napjának nevezték.

1947. július 8.

A belgrádi magyar követség felszólította a jugoszláv külügyminisztériumot, hogy a Magyarországon tartózkodó jugoszláv állampolgárságú hadifoglyok átvételére küldjön Magyarországra átvételi bizottságot.¹

1. MOL XIX-J-1-j-29f-001317-1950.

1947. július 10.

Stanoje Simić jugoszláv külügyminiszter átadta az angol és francia nagykövetségnek a jugoszláv kormány választát a július 12-i párizsi értekezletre szóló meghívóra. Eszerint a meghívóban „javasolt program megvalósítása lehetővé teszi egyes hatalmaknak, hogy messzemenően beavatkozzanak egyes országok belső gazdasági életébe”.

1947. július 11.

Temerinben a községi Népbizottság kisajátította a zárda épületét arra hivatkozva, hogy az 1945 szeptemberében megnyílt algimnáziumnak újabb tantermekre van szüksége. Az ülésen Vondra Gyula tisztelendő is részt vett, mint a Népbizottság tagja, aki – mint Budanović püspökhöz intézett levelében írta – határozottan fellépett a nővérek védelmében, de csak annyit ért el, hogy a népbizottsági tagok nem szavaztak, tehát nem hoztak határozatot, a testület titkára azonban úgy értesítette a járást, hogy meghozták a határozatot a zárda kisajátításáról.¹

1. Vondra, 29.

1947. július 12.

Tito Ljubljánában fogadta a Belgrádi Egyetem meghívására Jugoszláviába érkező Károlyi Mihályt, a Magyar Köztársaság egykori elnökét és Magyarország akkortájt kinevezett új párizsi meghatalmazott miniszterét, aki Magyarországnak a párizsi békeértekezletre szóló meghívása visszautasításával kapcsolatban kijelentette: „A Szovjetuniót nem lehet kihagyni egy Európa helyreállítására irányuló tervből.”

A Magyar Szó ismertette a *Tovább* című budapesti lap cikkét, amelyben Rubin Péter, az MTI belgrádi tudósítója írja: „Vajdaságban utazva arra a meggyőződésre jutottam, hogy Jugoszláviában nincs nemzetiségi kérdés. A széles szerb és horvát tömegek ezen a vidéken minden erejüket megfeszítve arra törekszenek, hogy a testvériség és egység elveit valóban megvalósítsák. A vá-

rosokban és falvakon, ahol magyarok laknak, a magyar lakosság számaránya szerint képviselve vannak a magyarok is a néphatóságokban.”

1947. július 13.

Újvidéken a Népfront Tartományi Bizottsága a Vajdasági Képviselőház tagjaival együtt tárgyalta meg a beszolgáltatással kapcsolatos feladatokat.¹

Szántó Zoltán belgrádi magyar követ a Magyar–Jugoszláv Társaság budapesti székházában előadást tartott vajdasági körútról többek között kijelentve: „A háború után a vajdasági magyarok páni rettegésben éltek és véres bosszútól féltek a Horthy-uralom bűnei miatt. Jugoszlávia azonban bosszú helyett baráti kezet nyújtott nekik. Kezdetben a magyar lakosság ezt tartózkodóan fogadta, sőt egyesek, főként értelmiségiek, kezdtek elszökni Jugoszláviából. Természetesen voltak köztük, akiknek háborús bűneikért okuk volt megszökni. Megszöktek azonban néhányan, akiknek nem volt erre okuk. Nyilvánvaló, hogy ezek félreértették a helyzetet, és nem fogták fel a jugoszláv demokrácia lényegét és nagy jelentőségét. [...] Hallatszanak természetesen kifogások is, de nem lehet magyar sérelemnek tekinteni, ha például egy magyar földbirtokostól elveszik a földjét, annak a földreform-törvénynek az alapján, aminek az alapján elveszik más nemzetiségű nagyobb birtokosok földjét is.”²

1. HRP3, 456. – 2. MSz, 1947. július 15. 2.

1947. július 17.

Jugoszláviából elindult Magyarországra a magyar hadifoglyok utolsó, 423 tagú csoportja, akik közül a *Magyar Szó* cikke szerint sokan „kifejezték azt a kívánságukat, hogy szeretnének visszatérni Jugoszláviába dolgozni, s ez nyilvánvaló bizonyítéka, hogy hazánkban hadifogságuk idején jó elbánásban részesültek”. A *Magyar Szó* július 20-i száma közölte a Titóhoz és Aleksandar Rankovičhoz címzett levelet, amelyet a ma-

gyar–jugoszláv határ átlépése előtt aláírtak a hadifoglyokkal, s amelyben azok „köszönetet mondanak a jó bánásmódot”.

1947. július 20.

A *Magyar Szó* megjelentette a Vajdasági Magyar Kultúrszövetség Elnökségének felhívását a magyar főiskolások számára létesített ösztöndíjalap támogatására.

1947. július 22.

A jugoszláv kormány telepítési bizottsága határozatot hozott a telepítés befejezéséről a Vajdaságban. A kormány 1947. december 22-én jóváhagyta a döntést.¹

1. DERV, 55.

1947. július 23.

Edvard Kardelj jugoszláv miniszterelnök-helyettes fogadta Szántó Zoltán belgrádi magyar követet, aki köszönetet mondott a jugoszláv kormánynak a magyar hadifoglyok hazaengedéséért.

A jugoszláv külügyminisztérium közölte a belgrádi magyar követséggel, hogy a budapesti jugoszláv követségen keresztül kérdőíveket fog a Magyarországon tartózkodó jugoszláv állampolgárságú hadifoglyok számára kitöltés céljából eljuttatni. A kérdőíveket Jugoszláviában ellenőrzik, és utána bizottságot küldenek a hadifoglyok átvételére.¹

1. MOL XIX-J-1-j-29f-001317-1950.

1947. július 24.

Budapesten aláírták az ötéves jugoszláv–magyar kölcsönös áruszállítási egyezményt.¹ > 1949. június 18.

A JSZNK belgrádi követsége szóbeli jegyzékben tájékoztatta Magyarországot külügyminisztériumát, hogy belgrádi központjától „előzetes adatokat nyilvántartó kartonokat kapott, melyeket a magyar nemzetiségű, jugoszláv állam-

polgár volt hadifoglyokról kell kitölteni, akik a Szovjetunióból térnek haza, és Jugoszláviába szándékoznak visszamenni. Ezeknek a volt hadifoglyoknak a szóban forgó kartonok kitöltése végett a Követség konzuli osztályán Budapest, Vorosilov út 73. sz. a. kell jelentkezniük. A kartonok kitöltése után a legrövidebb időn belül meg fogják tenni a szükséges intézkedéseket, hogy a fent említett volt hadifoglyok visszatérhessenek Jugoszláviába.”²

Zágrábi és belgrádi látogatása végeztével hazautazott Ortutay Gyula magyar közoktatásügyi miniszter, aki Belgrádban a jugoszláv–magyar kultúregyezmény előkészítéséről tárgyalt.

1. MJK1956, 57; MOL XIX-J-1-f. 141. doboz. –
2. MOL XIX-J-1-j-4a-180187-1947.

1947. július

A Vajdasági Iparkamara *Glasnik* című értesítőjének mellékleteként megjelent a *Vajdasági Iparkamarai Híradó* első száma.¹ > 1947. október 9.

A *Híd* 7. számának tartalma: Andrija Hebrang: *Jugoszlávia első öt éves terve*; Thurzó Lajos: *Új vetés*; Ilja Ehrenburg: *Amerika hangja*; Gál László: *Munkás a tengeren*; Pap József: *A bodza*; Markovics János: *Lázadás*; Sinkó Ervin: *Ez minden*; Gellért Endre: *A magyar békeszerződés gazdasági föltételei*; Zákány Antal: *Négy vers*; Sulhóf József: *Világszemle*; Francov Iván: *A szovjet kultúra*; Zubkov Jozsip: *A német katonai elmélet csődje*; Szücs Miklós: *Az angol munkáspárt kongresszusának tanulságai*; Gál László: *Osztrousszkij két könyve*; Lévy Endre: *Ivo Andrić: Híd a Drinán*.

1. MSz, 1947. július 29. 3.; JMK, 7.

1947. augusztus 1.

Bledben a JSZNK és a Bolgár Népköztársaság kormányküldöttségének háromnapos tárgyalása után az együttműködés számos gyakorlati kér-

désében állapodtak meg. Az ezeket tartalmazó jegyzőkönyv aláírása után a bolgár kormányküldöttség tiszteletére adott díszvacsorán Tito így nyilatkozott: „Azt hiszem, nem leszek szerénytelen, ha kijelentem, hogy büszkék lehetünk arra, hogy épp mi szlávok vagyunk a hordozói a társadalmi viszonyok új felfogásának és a haladásnak.”¹

Szabadkán megkezdődött a November 29. húsgyár építése. ² > **1945. augusztus 20.**

1. *Borba*, 1947. augusztus 3.; Tito 3, 75. –
2. HRP3, 463.

1947. augusztus 3.

A vajdasági magyar műkedvelő egyesületek versenyének keretében Nagybecskerekben megtartották a bánáti magyar kultúregyesületek műkedvelő versenyének döntőjét. Az aznapi *Magyar Szó* bejelentése szerint „a bánáti műkedvelő együttesek közül a zrenjanini [Nagybecskerek] műkedvelőkön kívül a verseny döntőjébe kerültek Muzslya, Tóba, Aracs, Versec, Pančevo és Nagykikinda együttesei. A döntőbe jutottak közül Pančevo és Versec műkedvelői lemondták részvételüket, mivel nincs meg a lehetőségük, hogy a verseny döntőjében részt vegyenek. [...] Zrenjanin műkedvelői Csehov *Leánykérés* című darabját; a nagykikindaiak *A bor* második felvonását; Volosinovó¹ műkedvelői a *Fegyverszűnetet*, Tóba együttese Gál László *Juli néni és az AFŽ*, Muzslya együttese pedig az *Aranykalász* című darabot mutatja be a versenyen”.²

1. Törökbecse hivatalos elnevezése 1947–1952-ig. Később Novi Bečej. – 2. MSz, 1947. július 3. 6.

1947. augusztus 7.

Szántó Zoltán belgrádi magyar követ a Mihályffy Ernő külügyminiszternek a jugoszláviai magyar iskolák helyzetéről küldött jelentésében javasolta: „Helyesnek tartanám, ha a megkötenendő kulturális egyezmény végrehajtása kapcsán a jugoszláviai magyar iskoláknak elsősorban a

magyar tanítóképzés kérdésének megoldásánál nyújtanánk segítséget, vagyis ha a tanárcsere során a szabadkai és újvidéki magyar tanítóképzőhöz küldhetnénk kellő képzettségű, progresszív magyar tanerőket.”¹

1. MOL XIX-J-4-b-4b-42-pol-1947.

1947. augusztus 10.

A Vajdasági Magyar Kultúrszövetség által meghirdetett műkedvelő verseny második fordulójának keretében Szabadkán megtartották a bácskai kultúrgócok versenyét. Miután az óbecsei és a zombori Magyar Kultúrkör lemondta részvételét, a versenyen a szabadkai Népkör, az újvidéki, a kanizsai és a topolyai Magyar Kultúrkör, valamint a kúlai Istra armatúragyár műkedvelő együttese vett részt. A bírálóbizottság a szabadkai együttest kiáltotta ki legjobbnak.

1947. augusztus 21.

A *Magyar Szó* bejelentette: „A Magyar Kultúrszövetség a közeljövőben megtartja évi közgyűlését, [...] tevékenysége már tulajdonképpen nem egy népköztársaság, hanem az egész Jugoszláv Szövetségi Népköztársaság területére kiterjed, s így a Magyar Kultúrszövetség tevékenysége már jugoszláviai jelentőségű. Ezért az évi közgyűlés egyik fontos napirendje a Magyar Kultúrszövetség alapszabályainak megváltoztatása. Módosítást kíván a szövetség alapszabályzata azért is, mert a kultúrgócok működésének beiktatását is el kell végezni. Központosítottabb munkára tér át a Kultúrszövetség. Az egyesületek nyitásának munkáját is központilag intézik el, úgy, ahogy az már rendszeres gyakorlatban van régebben a Szerb, Szlovák és Ruszin Maticáknál, a Román Kultúrszövetségnél stb. Központosítottabb lesz a Magyar Kultúrszövetség munkája is, ezáltal a még egészen talpra nem állt egyesületek munkáját erőteljesebben életre segítheti, s ott is megalakulhatnak a magyar kultúregyesületi fiókok, ahol eddig ez valamilyen gyengeség folytán nem sikerülhetett.”

Benedek Jenő, a magyarországi Népjóléti Minisztérium miniszteri tanácsosa a miniszter rendeletéből arról értesítette a külügyminisztert, hogy Szegeden „a Szovjetunióból hazatérő jugoszláv illetőségű magyar nemzetiségű hadifoglyok” létszáma állandóan emelkedik, és rövidesen eléri a száz főt. Ezért egyrészt sürgette a Jugoszlávia számára való átadásukat, másrészt kezdeményezte, hogy „a jövőben Romániába érkező hadifoglyok kiválogatása és felülbírálása céljából egy-egy jugoszláv bizottság közvetlenül a foksáni [Foksány, Focșani], illetve máramaroszi gyűjtőtáborokba szálljon ki. Ezáltal ugyanis egyrészt a jugoszláv állampolgárságú hadifoglyoknak otthonukba való gyorsabb hazatérésével, másrészt az élelmezési és ellátási idejük megrövidítésével tárcám kiadásának csökkentése is biztosítható volna.”¹

1. MOL XIX-J-1-j-29f-001317-1950.

1947. augusztus 22.

A Pancsovai Magyar Közművelődési Közösség Végreható Bizottságának ülésén határozatot hoztak: „A kisajátítás megtörtént olyképpen, hogy bizonyos összeg ellenértékben a református egyház tulajdonában lévő KIE helyiségeit a magyar kultúregyesület átveszi.”¹ > **1948. szeptember 12.**

1. Földessy összeáll. 1972, 12.

1947. augusztus 27.

A Jugoszláv Képviselőház Prezidiuma törvénybe iktatta az > **1947. február 10-én** aláírt békeszerződést Bulgáriával, Magyarországgal és Olaszországgal.

1947. augusztus 31.

A magyarországi országgyűlési választásokon súlyos manipulációk révén a Magyar Kommunista Párt mintegy 300 000-rel több szavazathoz jutott, mint > **1945. november 4-én** (aktivistái hamis igazolásokkal, az ún. „kék cédulákkal” többször is leszavaztak), és „győzött” a leadott szavazatok 22,3%-val, de ez csak 100 mandátu-

mot jelentett a 411 fős parlamentben (24,3%). A Baloldali Blokk keretében szövetségesei közül a Magyarországi Szociáldemokrata Párt (SZDP) 1945-höz képest visszaesett (17,4-ről 14,9%-ra), a Nemzeti Parasztpárt (NPP) erősödött (6,9-ről 8,3%-ra). Ezzel a Baloldali Blokk 45%-ot kapott, de a „felszalámított” Független Kisgazdapárt (FKGP, 15,4%) bevonásával, a szavazatok 61%-ával megszerezte a kormányalakításhoz szükséges többséget, a parlamenti helyek 66%-át. Ellenzékben maradt az FKGP négy utódpartja: a Demokrata Néppárt (DNP, 16,4%), a Magyar Függetlenségi Párt (MFP, 13,4%), a Független Magyar Demokrata Párt (FMDP, 5,2%) és a Keresztény Női Tábor (KNT, 1,4%), valamint a két polgári párt, a Magyar Radikális Párt (MRP, 1,7%) és a Polgári Demokrata Párt (PDP, 1%). A Dinnyés Lajos vezetésével > **1947. szeptember 23-án** alakult kormányban már szám szerint is a kommunisták kapták a legtöbb posztot.¹

E választásokon Anton Rob, a Magyarországi Délszlávok Demokratikus Szövetségének főtíkára a Magyar Kommunista Párt listáján képviselő lett.² > **1948. június 29.**

A Vajdasági Magyar Kultúrszövetség Szabadkán megtartotta harmadik, rendkívüli közgyűlését, amelyen Jugoszláviai Magyar Kultúrszövetségre változtatta a nevét.³

A közgyűlésről a *Magyar Szó*ban megjelent beszámoló megjegyzi: „Hazánk más nemzetiségi kultúrszervezeteinek mintájára a mi Szövetségünk is átalakul egyetlen szilárd szervezetté fiókszervezetekkel. A Szövetség központosítása azonban más feltételek között jön létre, mint amelyek annak idején az egyesületek autonómiáját tették szükségessé. Tudjuk, hogy mit jelentett a kultúregyesületek autonómiája a régi Jugoszláviában és a megszállás alatt is. Akkor az egyesületi autonómia várat jelentett, védelmet és ellenállást a felülről és kívülről jövő támadások ellen. [...] Ma azonban nem kell védvárba húzódni, hanem igenis kinyitni, szélesre tárni

egyeseleteink kapuit a felülről és kívülről jövő igazi termékeny haladó szellem előtt.²⁴

1. Balogh 1988, 269. – 2. MKM, 316. – 3. MSz, 1947. augusztus 24. 6. – 4. MSz, 1947. szeptember 2. 2.

1947. augusztus

Szerbia Oktatási Minisztériumának a Vajdaság Autonóm Tartomány Végrehajtó Főbizottsága javaslatára hozott határozatával Újvidéken megnyílt a második vajdasági magyar tanítóképző, miután az újvidéki főgimnázium 5. osztályát tanítóképzővé alakították át. Szeptemberben megnyitották a tanítóképző 2. osztályát is azzal, hogy a gimnázium 5. osztályát végzett növendékek átléphettek a tanítóképző 2. osztályába.¹ A képzőben 180 ösztöndíjasnak biztosítottak helyet. Közülük 25-en lehettek újvidékiek, a többiek ingyenes internátusi elhelyezést és ellátást kaptak.² Vajdaságban e tanévtől magyar nyelven 23 gimnázium és 17 progimnázium, valamint 4 algimnázium működött.

A *Híd* 8. számának tartalma: Boris Kidrič: *Az öt éves terv átalakító hatása szellemi téren*; Thurzó Lajos: *Nyáresti ének*; Malusev Cvetkó: *Munkásnevelésünk*; Markovics János: *Két vers*; Majtényi Mihály: *Múzeumőr*; Sinkó Ervin: *Drvar*; Fehér Ferenc: *Józsi*; Lőrinc Péter: *Érettségi búcsúztató*; Varga Jenő: *Újfajta demokrácia*; Sulhóf József: *Világ szemle*; Poszvjanszkij: *Munkanélküliség, a tőkés rendszer kísérője*; Nikolaj Zemjatin: *A győzelem sztálini tudománya*; Sofija Spahić: *Asszonyaink és a terv*; Borisz Csernyák: *Mihail Iszakovszkij*; Stangliczyk János: *Gorski venac*; Gál László: *Pervomajszki Leonid: Budapesti levél*; Hollós Korvin Lajos: *Hátsó lépcső*.

1. Lőrinc Péter: Megnyílik a második vajdasági magyar tanítóképző Novi Sadon. MSz, 1947. augusztus 7. 5.; HRP3, 468. – 2. -: Száznyolcvan ösztöndíj a Novi Sad-i Magyar Tanítóképzőben. MSz, 1947. augusztus 24. 5.

1947. szeptember 7.

Vajdaság Autonóm Tartomány Népképviselőháza elfogadta Vajdaság gazdasági és kulturális fejlődésének öt éves tervét (1947–1951).¹ > 1947. április 28.; > 1947. július 5.

A „szerb kultúrforradalom” századik évfordulója alkalmából Vajdaság minden nagyobb helységében könyvnapot szerveztek. Az előrusítással egybekötött könyvkiállítást Zomborban Nada Grba és Herceg János, Topolyán dr. Gyetvai Károly és Jelena Bogdanović nyitotta meg.²

Keresztúron megünnepelték a ruszinok Vajdaságban való letelepedésének 200. évfordulóját.³

1. MSz, 1947. szeptember 8. 1–2.; NF, 274.; DERV, 67. HRP3, 475. – 2. MSz, 1947. szeptember 12. 5. – 3. HRP3, 477.

1947. szeptember 14.

A *Magyar Szó* közölte a Magyar Kultúrszövetség ösztöndíjpályázatát „azon segélyre szorult magyar főiskolások részére, akik a tanítóképzőbe vagy bármelyik egyetemünk bölcsészeti szakára iratkoznak be, illetve azon végzik tanulmányaikat”.

A lap felhívásban tette közzé, hogy az újvidéki Pedagógiai Főiskolába mindössze 14 rendes és 34 távhallgató iratkozott, és a bármely nemzetiségű főiskolások támogatására biztosított 81 ösztöndíjből mindössze húszat osztottak ki.

1947. szeptember 17.

A szabadkai Magyar Népegyetem harmadik évadjának megnyitó előadásán Vladoje Milovanov gimnáziumi tanár tartott előadást *A népi nyelv és kultúra győzelme a szerb irodalomban* címmel.¹

1. MSz, 1947. szeptember 16. 5.

1947. szeptember 22–27.

A Szovjetunió kezdeményezésére a bolgár, román, magyar, csehszlovák, lengyel, francia, olasz, jugoszláv és szovjet kommunista és mun-

káspártok képviselői a lengyelországi Sklarska Poremba helységben határozatot hoztak „egy kommunista pártok tájékoztató irodájának” megalakításáról, melynek székhelyül Belgrádot jelölték meg.¹ > **1947. október 9.**

1. *Borba*, 1947. október 5.; Petranović, Zečević, 899–904.; HRP3, 487.; *20. századi egyetemes történet II.* Budapest, 1997, Korona Kiadó, 392.; Balogh 1988, 269., 378.

1947. szeptember 23.

Magyarországon az újjáalakult Dinnyés-kormányban a Magyar Kommunista Párt 5, a Magyarországi Szociáldemokrata Párt és a Független Kisgazdapárt 4-4, a Nemzeti Parasztpárt 2 helyet kapott. A külügyi tárca élére Molnár Erik személyében kommunista politikus került. > **1947. augusztus 31.**

1947. szeptember 24.

A Harcoszövetség akcióbizottságának értekezletén Szabadkán Brindza Károlyt, Zentán Szabó Idát jelölték ki a harcosok képviselőjének a Harcoszövetség kongresszusán.¹

Az újvidéki Magyar Népegyetem irodalmi estet szervezett Gál László, Laták István, Majtényi Mihály és Galamb [Glaug] János részvételével. Bevezetőt dr. Kovács Kálmán mondott.

1. MSz, 1947. szeptember 25.; MSz, 1947. szeptember 29. 3.

1947. szeptember 25.

Szerbia Népképviselőházának Prezídiuma rendeletet hozott a helyi, kerületi és települési Népbizottságok megválasztásáról.¹ > **1947. október 26.**

1. HRP3, 483.

1947. szeptember 26.

Belgrádban megkezdődött a Jugoszláv Népfront II. kongresszusa,¹ amelyet a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front nevében Kállai Gyula

többek között így üdvözölt: „A jugoszláviai kormány az itt élő magyarságnak teljes egyenjogúságot biztosított. Mi ezt a lépést a barátság legbiztosabb jelének és népeink összefogása zálogának tekintjük. A jugoszláv magyarságnak nemcsak elszánt harcot kell vívnia a reakció teljes megsemmisítéséért, de minden erejével harcolnia kell a jugoszláv demokráciáért, hazája felvirágozásáért és az ötéves terv megvalósításában méltó és nemes versenyre kell kelnie a többi jugoszláv népekkel. Az itt élő magyarság egy percre se feledkezhet meg arról, hogy az a magyar, aki minden erejével építi az új Jugoszláviát, a magyar demokráciát is támogatja.”²

1. HRP3, 484.; NF, 274. – 2. MSz, 1947. szeptember 27. 2.

1947. szeptember 27.

Karlo Mrazović, Jugoszlávia budapesti követe a Titónak küldött táviratában közölte, hogy Dinnyés Lajos miniszterelnök vezeti a magyar-jugoszláv kulturális egyezmény aláírására (> **1947. október 15.**) Belgrádba küldött magyar küldöttséget. Kedvező alkalom nyílna annak eldöntésére is, hogy megkezdik-e a barátsági és együttműködési szerződés megkötéséről a tárgyalásokat.¹ > **1947. október 13.**

1. FarkasP 2004.

1947. szeptember 28.

Belgrádban a Jugoszláv Harcoszövetség alakuló kongresszusán Tito bírálta a beszolgáltatás kapcsán elkövetett „hibákat”: „Hatóságaink túlságosan merevek voltak, [...] nem lett volna szabad úgy eljárni, hogy elkeseredést váltsanak ki azoknál, akik szegények, vagy önhibájukon kívül kevesebb termésük volt. Nem veszem védelmembe a szabotáló gazdag parasztokat, akik abban a tévhitben éltek, hogy mi tréfálunk. [...] Meg kell szokniuk, hogy nálunk rendnek kell lenni, és minden állampolgárnak teljesítenie kell kötelességét az állam és a nép iránt. De tiltakoznom kell az igazságtalanságok ellen. [...]

Kijelentem, hogy az elkövetett hibákat majd a lehetőségekhez mérten kijavítjuk. Ellenkező esetben megtörténhet, hogy a néphatóság elveszti a nép bizalmát.”¹ A következő években azonban a parasztságra gyakorolt nyomás tovább fokozódott. > 1949. január 28–30.

Az Óbecse melletti Csikériapuszta helyén létesített Radičević telepes faluban a helyi ifjúsági munkaakció résztvevői átadták a telepéseknek az újonnan épített 110 lakóházat, 800 m kőutat és 75 kutat.²

1. *Borba*, 1947. szeptember 30.; Josip Broz Tito: *Beszédek és cikkek*. 3. Novi Sad, 1962, Forum, 141–142.; HRP3, 486. – 2. MSz, 1947. október 2. 4.

1947. szeptember 29.

Szántó Zoltán a jugoszláviai sajtóról készített összefoglaló jelentésében kifejtette: „Már számarányuknak is megfelelően, de jelentőségüknél fogva is a vajdasági magyarságnak van az összes jugoszláv nemzetiségek között a legerősebb sajtója. A vajdasági Népfrent kiadásában jelenik meg Újvidéken a *Magyar Szó* kb. 35 000 példányban naponta. [...] Felelős szerkesztője Keck Zsigmond, a vajdasági magyarság régi antifasiszta harcosa. Főmunkatársai: dr. Steinfeld Sándor, Sulhóf József, Gál László, Lőrinc István, Brindza Károly és mások. Az élet különböző területeiről cikkírói a vajdasági magyarság politikai, gazdasági és kulturális reprezentántjai: dr. Gyetvai Károly, dr. Kovács Kálmán, Varga István, dr. Hock Rezső, Oláh György és mások. A lap elég jól van szerkesztve. [...] Az összes magyar lapok tudósítókkal rendelkeznek a magyarlakta vidékeken, városokban és falvakban. Ezek a tudósítók leginkább a magyar Népkör vagy a Kultúrkör tagjai közül kerülnek ki mint önkéntes munkatársak. Ily módon a vajdasági magyar lapok pontosan tájékozva vannak az eseményekről. A tudósítók leginkább az ifjúság soraiból kerülnek ki. A vajdasági magyarság nívós, értékes havi társadalmi, politikai és iro-

dalmi folyóirata a *Híd*, amely Szabadkán jelenik meg egy szerkesztőbizottság vezetése alatt, dr. Steinfeld Sándor felelős szerkesztésében, kb. 3 500 példányban. A mai *Híd* a vajdasági magyarság háború előtti haladó folyóiratának az utódja, amely szintén *Híd* név alatt jelent meg, míg 1939-ben be nem tiltották. Munkatársai a vajdasági magyarság politikai, gazdasági és kulturális vezetői közül kerülnek ki.”¹

1. MOL XIX-J-4-b-4b-54-pol-1947.

1947. szeptember

A Szerbiai Művelődési Minisztérium kezdeményezésére a Minisztérium mellett Kultúrtaács alakult, amelyben „helyet kaptak a minisztérium népművelési osztályainak előadói, tömegszervezeteink főbizottságainak megbízottai, valamint mindazon egyesületi szövetségek és intézmények kiküldöttjei, amelyek népműveléssel foglalkoznak”.¹

Versecen megnyílt az állami gimnázium magyar tagozata. Az előző évben a verseci Magyar Közművelődési Közösség által fenntartott magánjellegű magyar gimnázium működött a városban.²

A *Híd* 9. számának tartalma: Lőrinc Péter: *A népi kultúra és Vuk Karadžić; A rigómezei leány, népballada*; Herceg János: *Radičević versei magyar fordításban*; Branko Radičević: *Versek*; Boris Kidrič: *Az öt éves terv első feléve*; Lévy Endre: *Üzenet a palackban*; Hidas Antal: *Mama*; Szergej Ivankov: *Sikertelen kísérletek a II. Internacionálé visszaállítására*; Sinkó Ervin: *Minden másképpen van*; Sulhóf József: *Világ szemle*; Nikolaj Korovljev: *Értelmiség a szovjet államban*; *Szovjet föllendülés – tőkés válság*; *Fiatal írók zászlóbontása*; Gál László: *Szaltikov Scsedrin: A Galavljov család*; Leitesz Sándor: *Az irodalom gonosztevői*.

1. MSz, 1947. október 9. 5. – 2. MSz, 1947. augusztus 10. 5.

1947. október 2.

A Szerb Matica közgyűlésén Zora Krdžalić, a Vajdasági Képviselőház Főbizottsága kulturális osztályának megbízottja kijelentette: „Az ötéves terv megvalósításának munkájában a Srpska Maticának nemcsak a vajdasági szerbség kulturális és szellemi életének központjává kell lennie, hanem erős kultúr hagyományaival elő kell segítenie Vajdaság más nemzetiségeinek kulturális felemelkedését is.” A közgyűlésen elnöknek dr. Milan Petrovićot választották meg.¹

1. MSz, 1947. október 3. 5.

1947. október 3.

A *Magyar Szó* ismertette Lazar Brankov őrnagynak, a budapesti Szövetséges Ellenőrző Bizottság jugoszláv delegációvezetőjének az *Új Hírek* című budapesti hetilapban megjelent nyilatkozatát: „Most, amikor megdőltek a hazugságból állított korlátok, népeink vállvetve haladnak közös útjukon.”

1947. október 5–6.

Bácsalmáson megtartották a magyarországi délszlávok országos értekezletét, amelyen felszólalt Karlo Mrazović budapesti követ is, aki „összehasonlította a magyarországi délszlávok helyzetét a jugoszláviai magyarság viszonyaival és megállapította, hogy a magyarság helyzete Jugoszláviában rendezett”. Utána Rob Antal betérjesztette jelentését a szervezet múlt évi munkájáról, és a határozatot, amelyben „követelik, hogy a Jugoszláviából elmenekült fasisztákat távolítsák el a délszlávok lakta vidékekről, és vessenek véget a magyarosítási erőszaknak”.¹

1. MSz, 1947. október 9. 2.

1947. október 6.

A *Magyar Szó* teljes első oldalán közölte az „Egyes kommunista pártok tájékoztató tanácskozásának” nyilatkozatát és határozatát, hogy a résztvevők belgrádi székhellyel Tájékoztató Irodát alakítanak. > **1947. szeptember 22–27.**

1947. október 7.

Dinnyés Lajos ismertette kormányának programját az Országgyűlésben. Kijelentette: „Most, hogy szuverenitásunkat visszanyertük, szomszédainkkal szorosabbra akarjuk fűzni és megerősíteni baráti, gazdasági és politikai kapcsolatainkat.” A „legnagyobb barátsággal és elismeréssel” emlékezett meg Jugoszláviáról külön is kiemelve annak nemzetiségi politikáját. A „népi demokratikus államokkal” való szorosabb együttműködés szempontjából egyedül Csehszlovákiát illetően látott akadályt, mégpedig a magyar lakosság helyzetének a rendezetlensége miatt. A Dinnyés-kormány külpolitikai célkitűzéseiről elsőként Barankovics István, a Demokrata Néppárt főtitkára mondta el a véleményét. Úgy látta, tragikus következményei lennének annak, ha az ország a szovjetellenes politikai, gazdasági vagy világnézeti összefogás bázisává válna. A szomszéd országokkal való jó viszony kiépítésének szükségességét az ország földrajzi helyzetével indokolta, ugyanakkor megjegyezte: „Sohasem szabad azonban e vonatkozásban megfélekednünk a határokon túl élő magyarokról, akiknek emberi jogai felett – és a nemzetiség joga is ilyen emberi természetjog – örködnünk nem csupán erkölcsi, hanem népi és nemzeti kötelességünk is, amelyről soha le nem mondhatunk önmagunk megalázása nélkül.”¹

1. Balogh 1988, 270.

1947. október 8.

Szántó Zoltán követ tájékoztatta Budapestet, hogy értesülése szerint „Josef Korbel, Csehszlovákia belgrádi nagykövete hazájában töltött szabadságáról visszatérve tegnap, f. évi október 7-én látogatást tett Vladimir Velebit jugoszláv helyettes külügyminiszternél. [...] A magyarországi választások – mondotta Korbel – megmutatták, hogy a magyar reakció részéről komoly veszély fenyegeti Csehszlovákia egységét, s ezért kormánya eddigi elgondolásai értelmében áttelepítéssel kívánja megoldani a magyar kisebbség

kérdését. Velebit ezt az alkalmat felhasználva közölte Korbel nagykövettel, hogy a jugoszláv kormány teljes egészében elhibázottnak tartja a csehszlovák kormány nemzetiségi politikáját, és különösképpen helyteleníti Magyarországgal szembeni magatartását. [...] Korbel megjegyezte, hogy a jugoszlávok helytelenül értékelik a magyarországi helyzetet. Magyarország – mondotta – egy reakciós ország. Magyarország tövis a kelet-európai demokráciák testében”.¹

Donáth Ferenc földművelésügyi államtitkár jelezte a Külügyminisztériumnak, hogy tárcája nem támogatja az 1945 tavaszán Boszniából Bácskába telepített és Ókéren (Pašicevo), valamint Hadikligeten (Veternik) elhelyezett mintegy 140-150 magyar család Magyarországra telepítését, mert „még legalább 100 000 család igényét kell kielégíteni a csehszlovákiai lakosság-csere értelmében”.²

A szabaddkai Népkörben szervezett megemlékezésen Herceg János tartott előadást az aradi vértanúkról.

1. MOL XIX-J-4-b-4b-55-pol-1947. – 2. MOL XIX-A-1-j-XVI-11 755-1947.; 7388-1947.; 12346-1947.; 14992-1947.; 8956-1947. 100. d. Idézi A. Sajti 2004, 361–362.

1947. október 9.

A *Magyar Szó* közölte Milovan Đilasnak a *Borbában* megjelent cikkét a kommunista pártok lengyelországi tanácskozásáról és a Tájékoztató Iroda megalakításáról, amelyben többek között ez áll: „A Szovjet Szövetség, az első szocialista állam megszületése óta 30 esztendő telt el, és ezen egész idő alatt Moszkva gyakorlatilag bebizonyította, hogy nem avatkozik más országok belügyeibe, csupán segítséget nyújt a nemzeti függetlenségükért harcoló népeknek. [...] Moszkva külpolitikája támogatja minden nép harcát a nemzeti függetlenségért, a békéért és demokráciáért. Innen van az, hogy az imperialisták más orszá-

gok belügyeibe való beavatkozással rágalmazzák Moszkvát, hogy ezzel leplezzék rabszolgatartó terveiket, és gyengítsék az egyes népek ellenálló erejét. [...] Minden országnak annyi sajátossága van, hogy nevétséges volna, ha a kommunisták, hazájuk hű fiai, figyelmen kívül hagynák ezeket.” > 1947. szeptember 22–27.

A *Magyar Szó* tájékoztatót, hogy „Vajdaság iparosainak magyar nyelvű lapja, a *Vajdasági Iparkamarai Híradó* mostantól teljes magyar nyelvű kiadásban jelenik meg” és közölte a 21. szám címlapját. A lap > 1947 júliusától a Vajdasági Iparkamara *Glasnik* című értesítőjének mellékleteként jelent meg.

1947. október 10.

Budapesten megnyílt a jugoszláv könyvek kiállítása. A megnyitón jelen volt Tildy Zoltán köztársasági elnök és Dinnyés Lajos miniszterelnök is.¹

1. MSz, 1947. október 10. 5.; MSz, 1947. október 12. 2.

1947. október 12.

Belgrádban megalakult a Jugoszláv–Magyar Kultúrtársaság. Elnöke Frane Frol jugoszláv igazságügy-miniszter lett.¹

A *Magyar Szó* szerkesztősége körkérdést szervezett az üzemi szakkönyvtárak állapotáról. Az eredményekről így számolt be: „a szakkönyvtárak elhanyagolása végeredményben a kádernevelés tervének elhanyagolása.”

1. MSz, 1947. október 13. 1.; MOL XIX-J-1-j-4bc-00800-18-1956a.

1947. október 13.

Belgrádba érkezett Dinnyés Lajos miniszterelnök, Szakasits Árpád miniszterelnök-helyettes, Molnár Erik külügyminiszter, Veres Péter honvédelmi, Gerő Ernő közlekedésügyi és Dobi István államminiszter társaságában. A delegáció

tagjai voltak még: Sebestyén Pál követ, Heltai György miniszteri tanácsos, Vas-Zoltán Péter titkár, illetve Szántó Zoltán belgrádi követ. Tito személyesen fogadta őket. A magyar delegáció még aznap a dedinjei kastélyban összeült a nem sokkal azelőtt megkapott, a jugoszlávokkal kötendő barátsági szerződés tervezetének tanulmányozására. Dinnyés és a többi küldött a jugoszláv szövegtervezetről megállapította, hogy az megfelel a magyar elgondolásoknak. Este a delegáció a Beli dvorba ment át, ahol találkozott a délszláv küldöttséggel. Személyesen megjelent Tito is. A marsall mellett a tárgyalásokon részt vett még Velebit külügyminiszter-helyettes, Kardelj miniszterelnök-helyettes, Aleksandar Ranković belügyminiszter, Boris Kidrič iparügyi miniszter, Sreten Žujović pénzügyminiszter, Đilas tárca nélküli miniszter, Karlo Mrazović budapesti jugoszláv követ. A magyar küldöttség elfogadta Tito javaslatát is, hogy a szerződést Budapesten írják alá, és Belgrádban történjen meg a ratifikációs okmányok kicserélése.¹ „A két kormány megállapodott abban, hogy a legrovidebb időn belül tárgyalásokat kezdenek barátsági és kölcsönös segítségnyújtási szerződés megkötésére, amelyet a két ország további békés fejlődéséhez szükséges lépésnek tekintenek.”² A *Magyar Szó* az eseménnyel kapcsolatos kommentárjában kijelentette: „Ez az új Magyarország új, a nép akaratából megalakult kormányát elsőnek Tito Jugoszláviájába küldi el. A világ minden kis országának például szolgáló országba, a testvériség és egység Népfrentjának hazájába. A barátságot sem úgy keresi, mint a múltban, amikor az imperialisták érdekeiről és a csatlósok szolgálatáról volt szó. Nem megszegésre készen köt barátsági szerződést, hanem előbb kultúregyezményt köt. A kultúrkapcsolatokon keresztül a két ország népei alaposabban megismerik egymást, szellemi és eszmei kapcsolataik kibővülnek. [...] A jugoszláviai magyarság [...] készségesen vállalja a feladatot, hogy kapocs legyen hazája népei és a határokon túl élő testvérei: a szabadságának

teljességéért, függetlenségéért, demokratikus haladásért küzdő magyarországi dolgozó nép között.”

1. MOL XIX-J-1-j 4/b. 457/pol/1947.6.d.; FarkasP 2004. – 2. *Szabad Nép*, 1947. október 16.; Balogh 1988, 278–279.

1947. október 14.

A Belgrádban tartózkodó magyarországi kormányküldöttség találkozott „a vajdasági magyarság küldöttségével”, amelynek vezetője, Sóti Pál többek között ezt mondta: „Mi most nem pillanatnyi és ideiglenes, hanem tartós és szilárd barátságot akarunk, és ez meg is lesz, mert most dolgozó népeink politikája érvényesül.” Dinnyés Lajos miniszterelnök válaszában kifejtette: „A fasizmus pusztítása után az új Jugoszlávia újjáépítési harcát vívja és ez a kemény harc a jobb jövő érdekében anyagi és munkaáldozatot is követel az ország dolgozóitól. És ha ezeket az áldozatokat többen súlyosnak is találják, legyen vigasztaló számukra és számunkra is az a tudat, hogy a mai élet nehézségei az általános helyzetből, de semmiképpen sem – hogy ezzel az idejétmúlt terminológiával éljek – »nemzetiségi sorsból« erednek.”

1947. október 15.

Belgrádban megkötötték a magyar–jugoszláv kulturális egyezményt,¹ amelyet Molnár Erik és Marijan Stilinović írt alá. A szerződés 6 szakaszból áll, tartalma a következő: 1. Kijelentik, hogy a tudományos, irodalmi, kulturális kapcsolatok terén a legnagyobb jóindulatot fogják tanúsítani. 2. Tudományos intézkedéseket fognak létrehozni a másik nép jobb megismerésének érdekében. 3. Az egyezmény megvalósítására vegyes bizottságokat állítanak fel magyar, illetve jugoszláv tagozattal. 4. E bizottságok feladatai közé tartozik a javaslatok előterjesztése az illetékes kormányhoz. 5. Tudósok tapasztalatcseréjének megszervezése, tudományos akadémiák, egyetemek között közvetlen kapcsolat kiépítése, fontosabb kong-

resszusokra egymás meghívása, hosszabb idejű tanulmányutak biztosítása, egymás könyvtári, múzeumi, levéltári anyagainak kölcsönös hozzáférhetősége, könyv-, illetve folyóiratcsere, az oktatásügyi dolgozók kölcsönös cseréjének biztosítása, pedagógusok cseréje nyelvtanfolyamokon való részvétel céljából, egymás országa-
inak egyetemre oktatók meghívása, egymás irodalmának, művészetének megismertetése, illetve terjesztése, szépirodalmi művek fordítása, művészeti alkotások cseréje, színházi előadások, zenei hangversenyek szervezése, a két ország sajtószervei közötti együttműködés mélyítése, közös sportrendezvények szervezése.²

A magyarországi vendégek tiszteletére rendezett díszében Tito pohárköszöntőjében így fogalmazott: „Az új Jugoszlávia népei örömmel látják, hogy a magyar nép, bár elég nehezen, de biztosan halad előre a népi demokrácia megszilárdítása útján. A mi szempontunkból nyilván nem mindegy, hogy ki él határainkon, hogy milyen ott a belső rendszer, hogy nincs-e ott valamilyen expanziós rendszer, idegen területek meghódítására törekvő rendszer, reakciós rendszer, a nemzetközi reakció befolyása alatt álló rendszer, vagy pedig hogy ott demokratikus rendszer, népi demokratikus rendszer van uralmon, amely arra törekszik, hogy közeledjék más népekhez és velük szorosan együttműködjék. Ez a legfontosabb, ez készlet bennünket itt Jugoszláviában arra, hogy a magunk részéről mindent elkövessünk, és tőlünk telhetően tegyük lehetővé a magyar népnek, hogy megvalósítsa törekvéseit, s úgy rendezkedjék be hazájában, ahogyan az neki legjobban megfelel.”³

A magyar delegáció a tárgyalás záró jegyzőkönyvébe szerette volna bevetetni a következő bekezdést: „Amennyiben még függő kérdések volnának, azt egymással szemben jelen egyezmény szellemében fogják megoldani, ugyanígy intézkednek kölcsönös nemzetiségi politikájuk gyakorlásában, a kettős birtokos problémák

és a határátlépési ügyek megoldásában.” Álláspontjukat nem sikerült elfogadtatni.⁴

1. MKM, 314. – 2. MOL XIX-J-1-k 18/i. sz. n./1947.28.d.; MOL XIX-J-1-j-4bc-00800-13-1956.; A magyar tervezet: MOL XIX-J-4-b-18i-1860-1947. (1947. évi XXXI. törvény a Belgrádban 1947. évi október hó 15. napján aláírt magyar–jugoszláv kulturális egyezmény becikkelyezése tárgyában.) – 3. *Borba*, 1947. október 16. 148. – 4. MOL XIX-J-1-n-j-I.-4/b.457/pol.res-1947. 6. d. Idézi A. Sajti 2004, 379–380.

1947. október 20.

Szántó Zoltán belgrádi magyar követ Molnár Erik magyar külügyminiszternek írt levelében közölte, hogy 18-án Vladimir Velebit jugoszláv külügyminiszter-helyettesnél tett látogatása során tájékoztatta „a magyar delegáció által folyó hó 11-én a Budapesten tárgyaló csehszlovák delegációnak átadott memorandum és a csehszlovák delegáció által folyó hó 18-án átadott két memorandum tartalmáról”. A levél szerint „Velebit rámutatott arra, hogy milyen kényes és kínos az ő helyzetük, mert nem akarnak más országok ügyeibe beavatkozni, viszont nekik is megvan a csehszlovákokról alkotott – mint mondotta –, általam is jól ismert véleményük. Bizalmasan közölte, hogy folyó hó 17-én a belgrádi szovjet nagykövetet informálta a belgrádi magyar–jugoszláv tárgyalásokról és a magyar–csehszlovák kérdés rendezetlenségéből folyó nehézségekről. Kormányának nevében felkérte a szovjet kormányt, hogy a maga nagy tekintélyével is segítse elő egy elfogadható kompromisszumos megoldás létrejöttét. Velebit örömeinek adott kifejezést, hogy informálás céljából én is felkerestem a szovjet nagykövetet”.¹

1. MOL XIX-J-1-j-5e-459-1947.

1947. október 21.

A *Magyar Szó* beszámolt Rákosi Mátyásnak a *Szabad Népb*ben megjelent vezércikkéről, amelyben Rákosi a varsói tájékoztatóirodás értekezlet kapcsán kijelentette: „a jugoszláv–

magyar barátság nagyon letöri a reményeit azoknak, akik itt, Európának ebben a részében a nemzetközi reakcióra támaszkodnak, és a nép ellen cselekszenek.”

1947. október 26.

Vajdaságban a háború utáni második (> 1945. július 8.) helyhatósági választások keretében megkezdődött a szavazás a helyi, kerületi és települési Népbizottságok tagjaira. A helyi népbizottságok 7 700 tagja közül 3 725, a 2 440 járási népbizottsági tag közül pedig 1 890 volt a JKP tagja. Vajdaság Népképviselőházának 235 tagja közül 178 párttag volt. A magyarlakta helységekben – bár a részvételi arány 98-99% volt – a Népfront listájára Adán és Kanizsán 75%, Moholon 80%, Horgoson 88% szavazott.¹

1. MSz, 1947. október 26.; MSz, 1947. november 18–20.; NF, 229.; HRP3, 483.

1947. október

Szabadkán mezőgazdasági szakiskola nyílt magyar és szerb nyelvű tagozattal.¹

A *Híd* 10. számának tartalma: Keck Zsigmond: *Iskolapolitika egykor és most*; Gál László: *Ezt olvassad!*; Kongó Tibor: *Írástudó legyen minden jugoszláviai magyar*; Tanasije Mladenović: *Csata után*; Pap József: *Építő ifjúság műve*; Hangya András: *Vasútépítők* (rajz); Laták István: *Két vers*; Gajdos Tibor: *Tűz a hegyek között* (részlet); Mihail Lermontov: *Vitorla*; *Szovjet írók válaszolnak az angol írók kérdéseire*; Husnija Čengić: *És elmúlt az éj*; Lévy Endre: *Új embert*; Lőrinc Péter: *Nemzet születik Makedónia katlanaiban*; Vanda Vasziljevicska: *Kivel vagytok ti, amerikai mesterei a kultúrának*; Forró György: *Az előállítási költségek és azok csökkentése*; Mihail Apletin: *A szólásszabadságról*; *Magyarországi diáklevél*; Lévy Endre: *Zalka Máté könyve*; Gábor György: *Multatúli*.

1. MSz, 1947. szeptember 19. 5.

1947. november 2.

Szabadkán megalakult a Jugoszláviai Magyar Kultúrszövetség írócsoportja.¹

Pélmonostoron megnyílt a *Magyar Szó* baranyai szerkesztősége.

Nagybecskereken a választási gyűlésen Nagy Sándor kijelentette: „Minden szavazásra induló ember legyen tisztában azzal, hogy a Népfront listáján a szabadságra, békére, ötéves tervünk megvalósítására, szebb holnapunkra szavaz. Az üres láda a háborús uszítók, a reakció ládája. Sokan azt gondolják, hogyha nem mennek el szavazni, semlegesek maradnak, pedig aki nem vesz részt, az éppolyan ellensége népállamunknak, mint az, aki a vak urnába szavaz.”²

1. MSz, 1947. november 3. 2.; MSz, 1947. november 4. 5. – 2. MSz, 1947. november 3. 2.

1947. november 6.

A *Magyar Szó* közölte a Jugoszláviai Magyar Kultúrszövetség felhívását az 1948. május 1-jéig tartó írástudási versenyre.

1947. november 8.

Szántó Zoltán belgrádi magyar követ a központnak küldött jelentésében felpanaszolta, hogy a „túlterhelés következtében a belgrádi követség mai létszámával csak felületesen tud megfelelni annak a fontos hivatásnak, hogy a kormányt rendszeresen tájékoztassa a Jugoszláviában végbemenő átalakulásokról, a politikai, gazdasági és kulturális élet fontos eseményeiről és változásairól”.¹

1. MOL XIX – J-4-a-108/1947. 1. doboz. Idézi A. Sajti 2009.

1947. november 9.

Vajdaságban megválasztották a városi és járási Népbizottságokat.¹ > 1947. november 11.; > 1947. november 16.

1. HRP3, 483.

1947. november 11.

A Tartományi Pártbizottság ülésén megállapították, hogy „egyes telepés járásokban” a pártvezetők némelyikénél sovinizmus tapasztalható, „ami abban nyilvánul meg, hogy a pártszervezetből eltávolítják a nemzeti kisebbségek tagjait, vagy nem gondoskodnak a pártszervezeteknek a kisebbségek soraiból való tömegesítéséről”. Ezért javasolták, hogy az agitprop osztály ezekben a járásokban szervezzen tanfolyamokat a nemzetiségi kérdéssről.¹

A *Magyar Szóban* Svetozar Udicki, a kikindai Népbizottság elnöke *Miért szavaznak a magyarok* címmel ezt írja: „A választások, tekintet nélkül arra, hogy a magyarok milyen mértékben vesznek részt bennük, szintén nem lesznek, mert nem lehetnek hatással a magyarok meglévő jogaira. Én tudom, hogy így a választások idején ilyen felfogásnak illetően való nyílt hangoztatása sok »aggódó honfi« keblében hangulatapályt vált majd ki, mert hát található magyar, aki még most sem tudja vagy nem akarja elvetni magától a múlt sok káros maradványát, például a sovinizmust, a tévhitet, hogy a magyarok faji sajátosságaik miatt hivatottak, hogy másokon uralkodjanak, hogy nekik a Duna-medencében különleges rendeltetésük van stb. De hát nekünk, szerbeknek, a többieknek nemkülönben, nincsenek-e ilyen beképzéseink és tévhiteink? És ha a mi eseteinkben minden ilyen eltévelyedés egyéni elbírálásban részesül, miért ne történjen ugyanez a magyarok eseteiben is?”

1. Arhiv Vojvodine, fond 334. Zapisnik sa sednice PK od 11. novembra 1947. [A Tartományi Pártbizottság 1947. november 11-i ülésének jegyzőkönyve.] Idézi Bjelica 2010, 115.

1947. november 13.

Újvidéken megjelent a *Dolgozók* című szakszervezeti lap első száma. Főszerkesztője Brindza Károly,¹ majd miután őt Tájékoztató Irodá-s vá-

dakkal a Goli otokra internálták, 1950-től Kizúr András váltotta e poszton. 1948–1954 között átlagosan 10 000 példányban jelent meg.

1. JMK, 7.; JUMIL; Stoković 1975.; Az indulás körülményeiről lásd Brindza Károly visszaemlékezését. Vékás 2010, 39–40.

1947. november 16.

Vajdaságban megválasztották a tartományi Népképviselőházának tagjait. A 235 képviselő között 134 szerb, 21 horvát, 50 magyar, 8 román, 10 szlovák, 8 montenegrói, 2 ruszin és 2 más nemzetiségű volt.¹ > **1947. november 9.**

1. MSz, 1947. november 13.; HRP3, 497.

1947. november 17.

A Jugoszláv Magyar Kultúrszövetség pályázatot hirdetett emblémájának megrajzolására.

1947. november 22.

Az SZKP Vajdasági Tartományi Bizottsága megvitatta a Jugoszláv Kommunista Ifjúsági Szövetségben uralkodó állapotokat és megállapította, hogy a 33 000 vajdasági tag közül több mint 25 000 szerb, 3 000 pedig montenegrói volt. A Jugoszláv Kommunista Ifjúsági Szövetség járási szervezeteinek vezetőségében a nemzeti kisebbségek aránya még rosszabb volt: a járási bizottságok 257 tagja közül 220 szerb, 13 magyar, 9 horvát, 9 montenegrói, 1 szlovák és 1 ruszin. A határozat szerint a kedvezőtlen arányok oka „a nemzeti kisebbségi fiatalokkal szembeni magas mérce, amiben azonban az egyes szervezeteknek a nemzeti kisebbségek iránti sovinizta hozzáállása is tükröződik. Olyan esetek is vannak, amikor a titkár szerb, noha a településen a többséget más nemzetiségűek alkotják”¹

1. Arhiv Vojvodine, fond 334. Zapisnik sa sednice PK od 22. novembra 1947. [A Tartományi Pártbizottság 1947. november 22-i ülésének jegyzőkönyve.] Idézi Bjelica 2010, 115.

1947. november 23.

A JSZNK miniszterelnöksége mellett működő Kulturális és Művészeti Bizottság vendégeként Jugoszláviában tartózkodó magyarországi írókülettség tagjai közül Gergely Sándor, Várnai Zseni és Heltai Jenő irodalmi estet tartott Újvidéken.

1947. november 25.

A Népfront tartományi bizottsága megjutalmazott tíz vajdasági újságíró. Köztük volt a *Magyar Szó*ból Keck Zsigmond főszerkesztő, dr. Steinfeld Sándor főszerkesztő-helyettes és Nagy Imre munkatárs, valamint Steinitz Tibor, a *7 Nap* szerkesztője.

1947. november 29.

A *Magyar Szó* a köztársaság napja alkalmából közölt kommentárjában írta: „A demokrácia nem pazarol sok szót a kisebbségi jogokra. Mindenki egyenlő, jogokban és köteleességekben egyaránt. Nincs szükség tehát, hogy a nemzetiségi kisebbségek jogait és kötelességeit külön törvényekkel határozzák meg. S míg a régi Jugoszláviában rengeteg törvényt készítettek a nemzeti kisebbségekről, de mind csak jogfosztásra vezetett, az új Jugoszlávia törvényeiben alig néhány helyen fordul elő külön rendelkezés. Ha mégis van, ez csak azt határozza meg, hogy a nemzetiségi kisebbségeknek – a teljes egyenjogúság mellett – joguk van nemzetiségi életükre is. A jajcei határozatot és a felszabadító harcok minden vívmányát az alkotmány öntötte jogi formákba. 13. szakasza így hangzik: »a nemzetiségi kisebbségeknek a Jugoszláv Szövetségi Népköztársaságban kulturális fejlődésük és szabad nyelvhasználatuk jogát élvezik.« Többre nincs is szükség. [...] A nemzetiségek maguk intézik sorsukat. Vegyük például Vajdaságot. Az autonóm, önmagát kormányzó Vajdaság maga intézi kulturális ügyeit és közoktatási kérdéseit. Szkupstinájában és Végrehajtó Főbizottságában ott állnak a magyarok, a románok, szlovákok, ruszinok is. [...] Ami az újjászületés első napjai-

ban még fontos volt, az arányszám, az most már kezd egészen jelentéktelenné válni. Lassanként eltűnik annak jelentősége, hogy szerb, magyar, szlovák, ruszin vagy más nemzetiségről van-e szó. Suboticáról a felszabadító harcok résztvevőinek kongresszusára egyetlen embert küldtek ki: magyart. S a topolyai magyar nagyon jól tudja, hogy a Népbizottságban, a Szkupstinában vagy bárhol másutt a szerb választott ugyanolyan jól képviseli a magyar tömegek érdekeit, mint a magyar. Mert a nép érdekeit képviseli. A Népfront hatalmas olvasztókohójában egységbe olvad minden testvér.”

A Magyar Kommunista Párt és több magyar állami vezető is üdvözlő táviratot intézett Titóhoz a jugoszláv nemzeti ünnep alkalmából,¹ Rajk László pedig beszédet mondott a Magyar–Jugoszláv Társaság ünnepi ülésén.²

1. MOL XIX-J-1-j-4bc-00800-13-1956. –
2. MOL XIX-J-1-j-4bc-00800-13-1956.

1947. november 30.

Megnyílt az olvasóterem az újvidéki Magyar Kultúrkör Temető (Grobljanska) utca 6. szám alatti otthonában.

1947. november

A *Déli Csillag*, a Magyar–Jugoszláv Társaság lapja október–novemberi számában részletesen beszámolt a magyar–jugoszláv kulturális egyezmény megkötéséről. Dinnyés Lajos miniszterelnök *Belgrádi benyomások* címmel cikket jelentetett meg a lapban, amelyben a következőket hangsúlyozta: „Mint a magyar kormányküldöttség vezetője ismerhettem meg az új Jugoszláviát és Tito marsallt, az új Jugoszlávia hős népének kimagasló vezéréért. [...] A két kormány közötti tanácskozások légköre valóban őszintén szívélyes és barátságos volt.” Dinnyés elismerte, hogy szorongó érzésekkel és tartózkodással lépett Jugoszlávia földjére, mert úgy érezte, hogy az elmúlt magyar rendszer embertelen gazdasági, az

újvidéki és a szabályai vérengzések miatt nekünk számot kell majd adni Belgrádban. Tito viszont kifejezte, hogy az elmúlt bűnökért nem a mostani vezetés, hanem a horthysta rendszer a felelős. A magyar kormányküldöttség egy pillanatig sem érezte, hogy nem volna egyenrangú tárgyalófél. Tito marsall kifejtette: „Ami a múltban történt a két nép között, az nem volt jó, azt nem lehet egyszerre megváltoztatni, de le lehet fektetni az új baráti kapcsolat alapjait, és Jugoszlávia népei örömmel látják, hogy Magyarország a demokrácia útján halad.” A miniszterelnök így folytatta: „A magyar demokrácia egyik fontos feladata a belgrádi benyomások kiértékelése, s annak előmozdítása, hogy a magyar népet a Tito marsall által ajánlott őszinte barátság szelleme hassa át. Mi, magyar kormányférfiak igyekezni is fogunk ezt a szellemet a magyar népbe átplántálni.”¹ Dinnyés arról is beszámolt, hogy a bácskai és bánáti magyar küldöttséggel is találkozhatott a belgrádi látogatása során. A küldöttség tagjai hangsúlyozták, hogy teljes jogú tagjai a népi Jugoszláviának, és hogy őket nem kisebbségként, hanem az állam egyenjogú polgáraiként kezelik Jugoszláviában. Beszámolóját azzal zárta, hogy egy nép felemelkedéséhez hozzátartozik, hogy elsősorban a szomszédait ismerje meg, amit ez a kulturális egyezmény nagyban elősegít. Szakasits Árpád *Baráti látogatás az új Jugoszláviában* című cikkében kifejtette, hogy a két nemzet történetének új fejezetét nyitotta meg a kulturális szerződés, ami gazdag lesz eredményekben, közös alkotásokban, melynek nyomán mindkét nép élete felvirágzik. „Tito marsall a népek igazi vezére, abból az új emberfajtából való, amelyben szerencsésen vegyülnek el a hadvezéri képességek az államalkotói képességekkel, s az államférfiúi keménység, céltudatosság népének lángoló szeretetével. Ez a jövő szép lesz, derűs lesz, és szabad. A béke verőfénye aranyozza be.”² Szegedi Emil ugyanebben a számban *Budapest–Belgrád* címmel beszámolt egyrészt a belgrádi küldöttség útjáról, másrészt Belgrád érdemeit ecsetelte.

„Belgrád pár éve a népek békéjét, a szomszédok barátságát és összefogását hirdető szellem kisugárzó központja. Most mi, magyarok jöttünk el, [...] ez az első jelentős lépés külpolitikánk terén. Az első látogatás annak a Jugoszláviának szól, amely már előzőleg is tanújelét adta segítőkészségének, baráti hajlandóságának. Ez a spontán szeretettel épített barátság ölt most testet kulturális egyezmény formájában. S ez csak az első lépés. [...]”³

A *Híd* 11. számának tartalma: Josip Broz Tito: *A Népfront, egyetlenes népi politikai szervezet*; Hajdú Vilmos: *Széljegyzetek*; Steinfeld Sándor: *A jugoszláviai magyar írók és magyar irodalom*; Thurzó Lajos: *Türelmetlenek*; Laták István: *Szép a rend a földeken*; *Novellapályázatunk eredménye*; Markovics János: *Cigány dolgozók éneke*; Miško Kranjec: *Parlagon*; Jovan Jovanović Zmaj: *Három hajdú*; Sinkó Ervin: *Dávid kulcsa*; Jovan Popović: *A német írók első kongresszusa*; Lövi József: *Mr. Smith tudományos bolyongásai*.

1. Dinnyés Lajos: Belgrádi benyomások. *Déli Csillag*, 1947. október–november. 82. – 2. Szakasits Árpád: Baráti látogatás az új Jugoszláviában. *Déli Csillag*, 1947. október–november. 84. – 3. Szegedi Emil: Belgrád–Budapest. *Déli Csillag*, 1947. október–november. 86.

1947. december 2.

Szántó Zoltán belgrádi magyar követ levélben tájékoztatta Gyöngyösi János külügyminisztert, hogy „a jugoszláv fogságban lévő német nevű magyar polgári foglyok – amennyiben ilyenek Jugoszlávia területén még feltalálhatók volnának, helyzetük javítása céljából, postán a követséget megkereshetik. Eddigi gyakorlat szerint mind polgári, mind katonai fogvatartottak sokszor kérték a követség közbenjárását, mely az illetékes itteni hatóságok esetenként tett közlése szerint többször eredménnyel is járt. A jugoszláviai magyar hadifoglyok egyébként f. évi július 27-én szállítottak haza Magyarországra. Ezek jóformán kivétel nélkül német származásúak voltak”¹

Lackó Mária, a budapesti Magyar Operaház énekművésznője Szabadkán vendégszerepelt, 4-én pedig Újvidéken tartott előadást.

1. MOL XIX-J-1-j-4a-180187-1947.

1947. december 3.

A *Magyar Szó* közölte a Jugoszláviai Magyar Kultúrszövetség felhívását az írástudási versenyre.

1947. december 5.

A magyar országgyűlés ratifikálta az > 1947. október 15-én Belgrádban aláírt magyar–jugoszláv kulturális egyezményt. A parlamentben felszólalók sorát Losonczy Géza nyitotta meg: „Nem tekinthető véletlennek, hogy kormányunk az első szerződést Jugoszláviával kötötte meg, hiszen a Szovjetunió mellett Jugoszlávia a vezető demokratikus hatalom a szomszédos országok közül, aki a legbarátibb magatartást tanúsította hazánk iránt a felszabadulás óta.”¹ Idézett a jugoszláv alkotmány nemzeti kisebbségre vonatkozó szakaszából, kijelentette, hogy a nemzetiségi kérdést a lenini–sztálini elvek alapján rendezte már a baráti ország, és „ma a jugoszláviai magyarság szabadon ünnepelheti a magyar nemzet nagy nemzeti ünnepeit, nagy íróink, költőink, művészeink évfordulóit”. Losonczy ezek után idézte Tito Szófiában elhangzott szavait: „A Duna-völgyi népek baráti közeledésével eloszlott az a reakciós hírverés, amely szerint Magyarországot fojtogató szláv gyűrű veszi körül, és ezért a magyar külpolitikának csak az lehet a célja, hogy a nyugati hatalmakra támaszkodva éket verjen ebbe a szláv gyűrűbe.”² Beszédét azzal fejezte be Losonczy, hogy az egyezmény a magyar külpolitika nagy sikere. Horváth Márton (Magyar Kommunista Párt) kifejtette, hogy „ez a szerződés az első lépés a barátsági egyezmény megkötéséhez. Tulajdonképpen ezzel ér véget a háborús korszak. A szerződés másik jelentősége, hogy az imperialista erők a kis Magyarországot többé nem tekinthetik beavatkozási terület-

nek, felvonulási bázisnak. Ha békét akarunk, azt meg is kell védenünk, és nem valamilyen elméleti semlegességgel, hanem azzal, hogy az imperialistákkal szembeállunk. Szükséges, hogy a Németországgal szomszédságban lévő kis országok felvértezzék és megvédjék magukat. Magyarországnak nemcsak saját népével kell békét teremtenie, hanem a szomszédos államokkal is” – fejezte be beszédét a képviselő. A Kisgazdapárt nevében Lupkovits György szólalt fel. Üdvözölte a kulturális egyezmény ratifikálását hangsúlyozva, hogy a magyar nép és a délszláv népek között soha nem volt lényeges ellentét. Fischer József a Szociáldemokrata Párt nevében szintén támogatólag szólalt fel, kifejezte reményét, hogy az elnyomó osztályok nem uszítják többé a két népet egymás ellen. A Parasztpárt nevében Szabó Pál szólalt fel és hangoztatta, hogy a magyar parlament sok évszázados mulasztást pótol e szerződés törvénybe iktatásával. A Demokrata Néppártból Bálint Sándor üdvözölte a javaslatot, amely a két nép között a szorosabb együttműködés egyik alapköve. Anton Rob, a Magyarországi Délszlávok Demokratikus Szövetségének elnöke, szintén az MKP nevében szólalt fel támogatásáról biztosítva a törvényjavaslatot, majd a jugoszláv nemzetiségpolitika pozitívumait sorolta: „A magyar kisebbségeknek több joga van, mint eddig bármikor, ma mi is elmondhatjuk, hogy a magyarországi jugoszláv nemzetiségi kisebbség több jogot élvez, mint bármikor azelőtt.” Utolsó felszólalóként Molnár Erik külügyminiszter beszélt. Elmondta, hogy a két nép közötti rokonszenv közismert, és a jugoszláv demokrácia olyan fokot ért el, hogy meg tudja különböztetni egy nép erőszakkal uralomra került volt vezetőinek tetteit magától a néptől. Ezek után így folytatta: „Örömmel ragadom meg ezt az alkalmat arra is, hogy bejelentsem: szombaton jugoszláv kormányküldöttség érkezik Budapestre Tito marsall, jugoszláv miniszterelnök vezetésével. Meg vagyok győződve arról, hogy ez a látogatás igen

fontos lépést fog jelenteni a máris fennálló jugoszláv–magyar barátság további megszilárdítása irányában”.³ Az országgyűlés a külügyminiszter beszéde után ünnepélyesen, egybehangzóan elfogadta a magyar–jugoszláv kulturális egyezményről szóló törvényjavaslatot.⁴

1. Ünnepi hangulatban. Egyhangúan megszavazta az országgyűlés a magyar–jugoszláv kultúregyezményt. *Szabad Nép*, 1947. december 6. 2. – 2. Az országgyűlés elfogadta a magyar–jugoszláv kulturális egyezményt. *Magyar Nemzet*, 1947. december 6. 1. – 3. Molnár Erik elvtárs bejelenti az országgyűlésben Tito látogatását. *Szabad Nép*, 1947. december 6. 2. – 4. 1947. évi XXXI. tc.

1947. december 6.

Tito a jugoszláv kormányküldöttség élén Budapestre érkezett, ahol a *Magyar Szó* tudósítása szerint „a dolgozók tömegeitől és az üzemi munkásságtól az ajándékok nagy tömege érkezik, és amikor a hivatalos látogatások során Tito marsall autója végigsuhan az utcákon, a tömeg hosszasan, lelkesen, igazán meleg baráti szeretettel ünnepli a kiváló vendégeket”.

A jugoszláviai küldöttség tiszteletére rendezett díszebéden Dinnyés Lajos magyar miniszterelnök üdvözlő beszédére Tito így válaszolt: „Az új Jugoszlávia közvetlenül a háború után külpolitikai vonatkozásban is új úton indult el, s ennek az a lényege, hogy szívélyes politikai, gazdasági és kulturális együttműködésben élünk minden szomszédunkkal. Jugoszlávia, amikor elindult ezen az úton, túltette magát minden, ami a múltban történt. Láttuk, hogy az új Magyarországon is a nép vette kezébe sorsának intézését és új belső rendszert, új népuralmat teremt. Ez tette lehetővé, hogy Jugoszlávia népei és a magyar nép között nagyon szoros politikai és gazdasági együttműködés alakuljon ki. A gazdasági együttműködés már eddig is igen szép eredménnyel járt. Mi most azért jöttünk, hogy véglegesítsük azt, amiről a magyar kormányküldöttség jugoszláviai látogatása alkalmával tárgyaltunk, vagyis hogy aláírjuk a barátsági és

kölcsönös segélynyújtási egyezményt. Ezzel nem fenyegetjük senkinek a szabadságát, senkinek a függetlenségét. Ellenkezőleg, ezzel azt is bizonyítjuk, hogy nem igaz az a híresztelés és az a mese, hogy szláv tömb alakul. Mert, habár a magyar nép nem szláv nép, ez mégsem akadályozza, hogy a szláv Jugoszlávia és a Magyar Köztársaság között szoros és bensőséges viszony alakuljon ki, és hogy minden téren szorosan együttműködjenek.”¹

1. *Borba*, 1947. december 7.; Tito 3, 182.

1947. december 7.

Tito a Magyar Népköztársaság elnöke által a jugoszláviai küldöttség tiszteletére adott díszebéden kifejtette: „Szerintem nem szabad olyan ábrándokban ringatnunk magunkat, hogy a különböző belső berendezésű államok között lehetséges valami mélyebb barátságot és megértést teremteni. [...] Ilyen vonatkozásban előttünk az a tény nyitja meg a fényes távlatot, hogy Magyarországon is és Jugoszláviában is igazi demokratikus rendszer bontakozik ki, hogy politikai és gazdasági téren egyaránt új elgondolás érvényesül. [...] A háború utáni rövid időszakban megvalósult együttműködés, az új Jugoszlávia és az új Magyarország gazdasági és politikai együttműködése már eddig is kitűnő eredményekkel járt mind Magyarországon, mind pedig Jugoszlávia javára. Mit jelent ez? Azt jelenti, hogy a két ország, hogy népeink, amelyeknek semmiféle igényeik nincsenek egymással szemben, a legnagyobb egyetértésben és a lehető legszorosabb együttműködésben élhetnek egymással, függetlenül attól, hogy más nyelven beszélnek, hogy mondjuk nem szlávok. Nemcsak az a fontos, hogy szlávok-e, hanem fontos az igazi demokrácia, de nem a nyugati típusú, hanem az új típusú demokrácia. [...] Tudatában kell lennünk annak, hogy ez ellen a történelmi lépésünk ellen nagy lesz a lárma, és lesznek kifogások. Ne törődjünk vele! Mi Európának ebben a részében élünk, közvetlen szomszédok vagyunk, és mi látjuk legjobban szükségleteinket és nehézségeinket.”¹

Megválasztották Szabadka és Zenta városi, valamint Zenta és Topolya járási Népbizottságának tagjait.²

1. *Borba*, 1947. december 8.; Tito 3, 185–186. – 2. MSz, 1947. december 11. 3.

1947. december 8.

Budapesten Tito jugoszláv és Dinnyés Lajos magyar miniszterelnök aláírta a húsz évre szóló magyar–jugoszláv barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződést.¹ Az ezt követő ebéden Dinnyés Lajos kijelentette: „A magyar nép elismerését és háláját kívánom tolmácsolni a teljes emberi és polgári egyenjogúságért, amit Tito Jugoszláviája biztosított a magyarságnak Vajdaságban. A jugoszláv kormány bölcs lenini–sztálini nemzetiségi politikájának eredménye, hogy testvéreinknek teljes egyenjogúságot biztosítottak Vajdaságban. Igyekezni fogunk, és vigyázni arra, hogy az alkotmánnyal biztosított egyenjogúság a jugoszláv és más nemzetiségek számára Magyarországon feltétlenül megvalósuljon.”

Tito válasza: „Amikor befejeztük a háborút, egyáltalán nem volt szándékunkban valamiféle szláv tömb létrehozása; ez a »pánszlávizmus« régi elmélete, ez az elmélet orosz cárok idejében született. A lenini elgondolás azonban egészen más, független attól, hogy szlávokról, magyarokról, franciákról, németekről, angolokról vagy amerikaiakról van szó. [...] Mindig a szemünkre vetették, hogy »szláv tömb« megalakítására törekszünk. Azt mondták, hogy a szlávok korszaka jön, és hogy visszautasítjuk az együttműködést – legalábbis az őszinte együttműködést – a többi néppel. Ezt az állítást, íme, megdönti ez a történelmi cselekedet, amelyet ma itt valóra váltottunk, megteremtve a baráti és kölcsönös együttműködési egyezményt az új Magyar Köztársasággal.² [...] Mindenki, aki az igazi népi demokrácia elvét vallja, aki a nemzetiségi kérdés helyes, sztálini megoldásának álláspontján áll, az a mi testvérünk, az a mi barátunk, legyen az

magyar, cseh, lengyel, bárki más, mindegy.³ [...] Egyes reakciók talán azt mondják majd ránk, hogy belőlünk hiányzik a nemzeti érzés. Csak hadd beszéljenek! Bennünk igenis mély nemzeti érzés él, mert munkánkkal lehetőséget teremtünk saját nemzetünknek, hogy barátokkal övezve, tekintet nélkül nemzetiségükre, teljes mértékben fejlődhessen.”⁴ > 1948. január 8.

1. MSz, 1947. december 11. 1.; HRP3, 506. – 2. Balogh, 279–280. – 3. MOL XIX-J-1-j-4bc-00800-13-1956.; MOL XIX-J-1-j-4bc-00800-13-1956.; MOL XIX-J-1-j-4/b-532/pol. 1947. 6. d.; Idézi A. Sajti 2004, 362., 381.; A. Sajti 2009, 102. – 4. *Borba*, 1947. december 9.; Tito 3, 188.

1947. december 13–14.

Szabadkán megünnepezték a Népkör fennállásának 75. évfordulóját. Jelen volt Lukács György filozófus és Szántó Zoltán belgrádi magyar követ is, aki a december 8-án aláírt magyar–jugoszláv szerződés kapcsán kijelentette: „Ennek a szerződésnek nagy jelentősége van kisebbségi vonatkozásban is. A demokratikus haladó népek a felszabadulás után – jól tudjuk – a háborúban elkövetett gáztettekért nem tették felelőssé a népet. Az új Jugoszlávia sem vonta felelősségre a magyar népet a megszállás alatt itt elkövetett vérengzésekért, hanem bizalommal fordult a magyar kisebbség felé, és elősegítette annak demokratikus fejlődését. Az a tény, hogy a jugoszláviai magyar kisebbség is részt vett a reakció elleni harcokban, és sokban elősegítette a közeledést Jugoszlávia és Magyarország között, és ennek a szerződésnek a megkötését is, amely a két ország között elmélyíti a barátságot, és eltünteti a bizalmatlanság maradványait is. [...] A jugoszláv–magyar barátsági szerződés aláírása során a szerződést aláírók a jugoszláviai magyarság mai vezetőit teljes mértékben igazolták. Helyesen cselekedtek, amikor a felszabadulás után részt vettek a reakció elleni harcban. Meg kell mondanunk azt is, hogy a jugoszláviai magyarság ezzel a helyes politikájával sokban meg-

könnyítette a két ország között a baráti viszony kiépülését, és ezért a jugoszláviai magyarság vezetőit köszönet illeti meg. A panaszkodóknak, a tartózkodóknak mindezekből azt a tanulságot kell levonniuk, hogy új korszak, új élet indul országainkban, s ennek fejlődését már semmi meg nem állíthatja.”

1947. december 15.

Az Újvidéki Kerületi Népbíróság ítéletet hirdetett az óbcesei háborús bűnösök ügyében: Szanka-Horvát Ferencet kötél általi, dr. Siflis Imrét, Tiszavölgyi-Szonomár Lászlót, Pucsay Kálmánt, Kis Vincét és Terék Mártont pedig golyó általi halálra, Csányi Sándort 15 évi, Pap Ferencet pedig 12 évi, szabadságvesztéssel járó kényszermunkára ítélte. Dr. Gyetvai Károly, Vajdaság tartományi közbíróhelyettese vádbeszédében kiemelte, hogy „Bácskában már a megszállás előtt is működött az ötödik hadoszlop, s ezt éppen azok irányították, akik ma a vádlottak padján ülnek”.

1947. december 16.

Vajdaság Népképviselőházának első rendes ülésén megválasztották a Népképviselőház 25 tagú Végrehajtó Főbizottságát.¹

1. HRP3, 510.

1947. december 17.

Szántó Zoltán belgrádi magyar követ háromnapos bánáti körútra indult.¹ Másnap nagybecskereki látogatása során kijelentette: „Külpolitikai sikereink nagy részét a jugoszláviai és romániai magyarság okos és józan magatartásának köszönhetjük, amely beilleszkedett az új életkörülményekbe, igyekezett hasznos, államalkotó eleme lenni hazájának. Ezzel bebizonyosodott, hogy a múltat végleg lezártuk, és hogy egy új életet kezdünk.”

1. MOL XIX-J-1-j-16b-2891-1947.

1947. december 18.

A zágrábi *Vjesnik* részletesen beszámolt a Jugoszláviai Magyar Kultúrszövetség tevékenységéről. A belgrádi magyar követség 1947. december 29-i sajtószemléje a cikkből kiemelte, hogy a szabadkai Népszínház, az 1945–46-os idényben 33 549 néző előtt 100 előadást tartott, 1946–47-ben pedig 170 előadást 57 000 néző előtt. Míg 1938-ban „Jugoszláviában 100 lakosra esett egy középiskolás, 2000 magyarra pedig szintén csak egy, addig ma a Vajdaságban 171 elemi, 22 progimnázium, 5 teljes gimnázium és 17 algimnázium működik, ezenkívül két tanítóképző, egy középfokú mezőgazdasági és egy középfokú technikai szakiskola. Újvidéken, a pedagógiai főiskolán magyar irodalmi tanszék van. A néphatóságok, a Magyar Kultúrszövetség segítségével magyar nyelvű tankönyveket adtak ki. Ezenkívül 30 egyéb magyar nyelvű könyv jelent meg 250 000 példányban. A vajdasági magyaroknak 10 újságjuk van”.¹

1. MOL XIX-J-1-j-16b-2891-1947.

1947. december 22.

A jugoszláv kormány jóváhagyta a Telepítési Bizottság > 1947. július 22-i döntését Vajdaság betelepítésének befejezéséről.¹

Szántó Zoltán belgrádi magyar követ Molnár Erik külügyminiszternek küldött jelentésében így összegezte négynapos bánáti útjának benyomását: „Körutazásom minden állomásán alkalmam volt meggyőződni arról a nagy lelkesedésről és örömről, amellyel a Vajdaság népei, magyarok, szerbek, horvátok, szlovének, szlovákok a szerződés megkötését fogadták. A gyűléseken minden alkalommal hatalmas paraszt- és munkástömegek vettek részt. Eljöttek az értelmiségiek, a katolikus és pravoszláv papok is, és fel is szólaltak összefogásra szólítva fel a különböző nemzetiségeket. [...] A gyűléseken és összejöveteleken a jelenlévők nemcsak örömüknek adtak kifejezést, hanem kifejezésre juttatták azt az óha-

jukat is, hogy amennyiben még nem lehetséges a két ország közötti határ megnyitása (egyesként megszüntetése), úgy legalább az utazási formalitásokat enyhítsük, könnyebben adjunk útlevelet és vízumot magánügyek elintézésére és rokonlátogatások céljára.”²

1. DERV, 55. – 2. MOL XIX-j-4-b-4b-59-pol-1947.

1947. december 23.

Szántó Zoltán belgrádi magyar követ Belgrádban sajtóértekezleten számolt be > 1947. június 14–21-ei bácskai és > 1947. december 17–19-ei bánati körútról hangoztatva: „Megfigyelésem szerint a személyes viszony is igen jó és bensőséges magyarok és nem magyarok között. Magyarok és szerbek is úgy tájékoztattak, hogy a vegyes nemzetiségű házasságkötések száma emelkedőben van. [...] Sajátos jelleget adott utazásomnak az a körülmény, hogy az 10 nappal a magyar–jugoszláv barátsági és kölcsönös segélynyújtási szerződés aláírása után történt. Nem szükséges külön hangsúlyoznom, hogy magam is nagy érdeklődéssel vártam a vajdasági magyarság véleményét erről a szerződésről. Amit ebben a vonatkozásban tapasztaltam, felülmúlta várakozásomat.”¹

1. MOL XIX-J-1-j-16b-2891-1947.

1947. december

A *Híd* 12. számának tartalma: Milovan Đilas: *Jugoszlávia népeinek harca és a marxizmus–leninizmus*; Kolozsi Tibor: *Mérgezett eperpálinka*; *Verspályázatunk eredménye*; Markovics János: *A munka asszonya*; Malušev Cvetko: *Kultúrforradalmunk*; Majtényi Mihály: *Konferencia*; Bosán Magda:¹ *Egyenlősítődsdi*; Zákány Antal: *Két vers*; Steinfeld Sándor: *Világszemle*; Pap József: *Irodalmunk új utakon*; *Népnaptárunk*; Lukács Gyula: *Ilyin M.: Új világ teremtése*.

1. Boschán Magda (1922–2004) a háború után Bosán Magda, majd Simin Magda, illetve Szimin-Bosán Magda néven jegyezte közléseit.

1947.

Az év folyamán megjelent könyvek:

Lőrinc Péter: *Kuruckor; Téglák, barázdák. A jugoszláviai magyar írók antológiája*.

Sinkó Ervin: *Četrnaest dana* (Tizennégy nap. Ford. Enver Čolaković).

Branko Ćopić: *Pionírok* (Ford. Veres Iván)

Az év folyamán megjelent magyar nyelvű időszaki kiadványok száma és átlagos példányszáma: 5 (57 000); 7 *Nap* (8 000), *Híd* (1 000), *Pionír-újság* (15 000), *Ifjúság Szava* (4 000), *Magyar Szó* (29 000).